

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang”.

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

DE AMSTERDAMSCHER MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVZERZEKERING

AMSTERDAM, Heerengracht 414 - SOERABAJA, Societeitstraat.

Kapitaal-Verzekering Rente-Verzekering

Venduhuis „DIE HAGHE” Dagelijks gelegenheid tot inbreng van goederen ter
publieke veiling. Men betaalt **4 pCt** van de opbrengst
der verkochte goederen. De Directie: H. KRUIK.

SCHEVENINGSCHER VEER 21 - TELEFOON 6153 - DEN HAAG

INHOUD: Lezing. — Oproeping. — De invoering van
het nieuwe Strafwetboek. — De Werving in Britsch-
Indië en de Afstand van onze Bezittingen ter Kuste
van Guinee. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-
Indië. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. —
Wat de Chinees vertelt. — Chung Hwa Hui. —
Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost-
en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Leestafels — Mede-
deelingen. — Ingezonden.

LEZING

voor de leden van „Oost en West” met recht van
introdactie op *Vrijdag 3 Mei a.s.*, in de Oranje-Socie-
teit, Prins Hendrikplein, den Haag.

Spreker de Heer R. M. S. SURYA NINGRAT.
Onderwerp: I. Een en ander uit het Javaansche
Volksleven, met lichtbeelden;

II. Muziek en zang, met begeleiding van een of
meer instrumenten en zang.

Entrée kaarten verkrijgbaar bij den Secretaris, L.
van Meerdervoort 187, van Maandag 22 April tot
Dinsdag 30 April van 10—12 en van 2—4 uur, uit-
genomen Zaterdagmiddag.

De entréekaarten kunnen ook schriftelijk worden
aangevraagd.

Voorloopig kan aan ieder lid slechts één introduc-
tiekaart worden verstrekt.

Oproeping.

Wie helpt een oppassend West-Indisch jongmensch
tijdelijk aan een voorschot van vijfhonderd gulden,
ten einde dit jaar zijne studiën aan een Zeevaarts-
school te kunnen beëindigen?

Bedoeld jongmensch heeft reeds zijn diploma als
2e stuurman behaald, doch zit thans zonder middelen
wegens het ontbreken van alle gemeenschap met
onze West-Indische Kolonie. Volgens oordeel van
den Directeur dier Zeevaartschool zijn zijne studiën

zeer bevredigend, en is een gunstige uitslag te ver-
wachten. In dat opzicht kan dus de terugbetaling
van het voorschot als verzekerd worden beschouwd.

Het zou dus jammer zijn, wanneer hij door de
tegenwoordige ongelukkige omstandigheden gedwon-
gen zou worden, zijne studiën te staken.

Nadere inlichtingen te bekomen aan het adres van
onzen Secretaris, Heulstraat 17, Den Haag.

De invoering van het nieuwe Strafwetboek.

In eene, den 2en Januari j.l. gehouden openbare
plechtige vergadering van het Hooggerechtshof te
Batavia, sprak de president, Mr. J. M. Carpentier
Alting, een rede uit over de beteekenis van het nieu-
we Strafwetboek.

Aan die rede ontleent de *Java-Bode* het volgende:

Spreker vangt aan met te herinneren aan het feit
der invoering in 1886 van het Nederlandsche Wet-
boek van Strafrecht, een gebeurtenis van zoo over-
groot belang voor het Moederland — niet ten on-
rechte werd destijds aan den Nederlandschen wetge-
ver groote lof ook in het buitenland toegezwaard:
een hooggeplaatst Fransch rechterlijk ambtenaar
sprak in dit verband over ons volk als van „ce grand
petit peuple” — en die toch buiten de kringen der
mannen van het vak slechts weinig aandacht vond,
zoo weinig, dat van een plechtigheid als thans plaats
vindt, toen geen sprake was.

Spreker schrijft dit voor een deel toe aan de om-
standigheid, dat slechts hoogst zelden de rechtspraak
zich in de belangstelling van het publiek mag ver-
heugen. Vaak beseft men niet, dat bij haar ligt een
der hoofvoorwaarden voor een rustige vreedzame
samenleving, voor de handhaving der groote rechts-
goederen: leven, vermogen, vrijheid, eer en goeden
naam. De justitie voelt zich, voelde zich althans in
1886, nooit gedragen door de sympathie van het volk.

Het opperrechtelijk college vertrouwt dat dit nu
anders is en vindt de bevestiging van dat vertrou-
wen in de tegenwoordigheid te dezer plaatse van een
zoo talrijk publiek en wel in de eerste plaats ook van
den Landvoogd.

De invoering van het nieuwe wetboek is een ge-
beurtenis van groot belang, niet echter omdat, zoo-
als toch eens verkondigd is, het zou markeeren een
eersten stap op den weg tot unificatie van recht voor
alle bevolkingsgroepen in Indië — aan unificatie,
immers vooral die op het gebied van het privaatrecht,
mag voorshans nog niet worden gedacht —
maar toch hierom, dat het is een nadrukkelijke pro-
clamatie van den troon des wetgevers, dat het zijn
streven is te komen tot associatie op het terrein van
het recht, van die bevolkingsgroepen, zijn streven
om voor alle onderdanen van den staat der Neder-
landen gelijke of gelijkwaardige waarborgen van
recht in het leven te roepen, een streven, dat reeds
is gebleken uit de instelling der landgerechten en
welhaast zal blijken uit de nieuw ontworpen rege-
lingen van het strafproces en de preventieve hech-
tenis.

Het is intusschen de betreuren, dat het zoo'n lan-
gen tijd heeft geduurd voor dit wetboek tot stand
kwam. Reeds in 1902 was de nieuwe wetgeving zoo-
ver gevorderd, dat tot invoering daarvan had kun-
nen worden overgegaan, ware het niet dat inmiddels
de idee der unificatie aan den politieken horizon was
komen rijzen en toen de gedachte kwam, dat een
eenig strafwetboek een eerste stap op den weg daar-
toe zou kunnen worden. Intusschen is de sedert ver-
loopen tijd niet onvruchtbaar geweest en is in menig
opzicht veel verbetering te constateeren, wanneer
men de nieuwe wet vergelijkt en met de Nederland-
sche en met de vroeger tot stand gekomen of ont-
worpen herzieningen der Indische wetgeving.

De nieuwe Indische wet is intusschen blijven
staan op den grondslag van de Nederlandsche straf-
wet van 1819 en de lof aan dit wetboek steeds toe-
gekend, dat ze was een nationale, mag ook worden
toegezwaard aan het Indische wetboek. Het is natio-

Men vrage prospectus voor
het doen uitvoeren volgens
teekeningen en bestek van in-
wendige verbouwingen, sani-
taire en electr. installaties, enz.

N.V. voor Binnenhuis-architectuur en Meubelkunst

CORN. VAN DER SLUIJS

Directeur.

Oude Molstraat 12 f Den Haag Telefoon 4782

Geheele wooninrichtingen,
Meubels naar eigen ontwer-
pen, Stoffen, Behangsels, Ta-
pijten, Lampen, enz.

AU BON MARCHÉ

A. DE VRIES & ZONEN - Opgericht 1879.

DEN HAAG - AMSTERDAM - ROTTERDAM - UTRECHT - BAARN

Indische Uitrustingen voor Dames en Heeren.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

naal Nederlandsch, omdat het heeft echt Nederlandsche karaktertrekken; naast andere ademt het bovenal vertrouwen in den rechter, reden waarom aan den rechter groote vrijheid van beweging wordt toegekend. Het toekennen dier vrijheid volgt uit de groote ruimte toegekend aan de strafoplegging (algemeen minimum), uit de eenvoudige maar lenige aanwijzingen omtrent de schuldleer, uit de breed gedachte opvattingen omtrent de gronden, die tot rechtvaardiging van een ander strafbaar feit kunnen leiden, vooral ook uit de groote bevoegdheid, die in de bepalingen omtrent de strafrechtelijk minderjarigen aan den rechter is gegeven om dien maatregel te nemen, die de rechter in het belang van den pleger en ten nutte van de maatschappij noodig oordeelt.

Bij al deze onderwerpen blijkt, dat de taak van den rechter onder die nieuwe bepalingen een hooge en schoone is; hem wordt de plicht opgelegd bij de beoordeeling van daad en dader het oog gericht te houden op de talloze motieven van fysieken en maatschappelijken aard, die op het plegen der daad, op het worden van dader, van invloed zijn geweest.

Hieruit volgt, dat het nieuwe wetboek zal brengen een nieuw tijdperk van studie en onderzoek voor de rechterlijke ambtenaren, een tijdperk voor hen daarom des te aangenamer, omdat zij, allen aan de universiteit opgevoed in de moderne strafrechtsbeginselen, zich tot nu toe in Indië geplaatst vonden voor de noodzakelijkheden, in grondslag althans, oud en verouderd recht toe te passen, wat hun vaak tegen de borst heeft gestuit.

Is het wetboek nationaal Nederlandsch, de vraag moet worden gesteld of het ook nationaal Nederlandsch Indisch is. Dat de grondbeginselen hier dezelfde zijn als in Nederland, volgt uit de omstandigheid, dat strafrecht is publiekrecht en dat op het gebied van het publiekrecht het de Staat is, die de beginselen stelt in overeenstemming met zijn rechtsbewustzijn. Wil het wetboek terecht nationaal Indisch kunnen worden genoemd, dan moet het in de aanwijzing der strafbare feiten vooral zijn een weerspiegeling van de Indische maatschappij, moet het toonen zich rekenschap te geven van de beantwoording der vraag, hoe het strafbaar onrecht zich voortzet in die maatschappij. Spreker toont met eenige voorbeelden aan, dat het een streven van de commissie, die achtereenvolgens aan de totstandkoming dezer wet hebben gearbeid, is geweest, om het antwoord op deze vraag te zoeken. Voltooid is dat onderzoek echter nog niet en het zal alweer een plicht zijn der rechterlijke ambtenaren, om de bouwstoffen te leveren, waarop de wetgever zijn verderen arbeid in deze richting kan grondvesten. Reden te meer, om te verlangen, dat de rechterlijke ambtenaren in Indië niet te zeer met verplichten arbeid zullen worden overladen, opdat zij tijd overhouden voor dit wetenschappelijke werk. Het aantal rechterlijke ambtenaren moet mitsdien verre buiten de grenzen der tegenwoordige formatie worden uitgebreid, reden te meer ook om, door oordeelkundige maatregelen, vooral door geldelijke opofferingen te maken, dat de beste juristen van Indischen en Nederlandschen huize hunne jonge krachten aan de rechtspraak in Indië kunnen wijden; het beste is voor Indië — waar zooveel zwaarder eischen aan de rechtspraak worden gesteld dan bijv. in Nederland — nauwelijks goed genoeg.

Nagaande in welk opzicht verandering en verbetering wordt gebracht, betreurt spreker het, dat de doodstraf, die in het licht der moderne opvattingen niet meer straf, bloot veiligheidsmaatregel is, nog in het wetboek is opgenomen; hij spreekt intusschen het vertrouwen uit — en meent daarvoor grond te hebben — dat welhaast bij de te verwachten „novelle” die afschaffing alsnog zal komen.

Een nadeel is niet, dat ondanks gelijkheid in naam, nog verschil van strafkwaliteit zal worden gehandhaafd, welk verschil echter niet meer, als vroeger, verbonden is aan verschil van ras of nationaliteit, doch verband houdt met verschil in persoonlijke en maatschappelijke omstandigheden. Juist het associatiebeginsel brengt, goed beschouwd, mede de noodzakelijkheid van dergelijke onderscheiding, wat natuurlijk niet zeggen wil, dat ook dit verschil, zooals het nu is, steeds hetzelfde zal moeten blijven.

Uit de onlangs tot stand gekomen gestichten-ordonnantie blijkt intusschen weer, dat de behandeling van met dwangarbeid dan wel met gevangenis te straffen veroordeelden volkomen op gelijke beginselen gegrondvest is, zoodat ook in dit opzicht de gewilde gelijkheid is gewaarborgd.

Het nieuwe wetboek — al laat het nog verbeteringen toe, als elk menschelijk werk — is er en dat het er is geeft reden tot vreugde. Voor de bekrachtiging daarvan past een woord van eerbiedige hulde aan H. M. de Koningin. Thans aan de rechterlijke macht de taak om het naar geest en bedoeling toe te passen. Spreker verklaart namens de rechterlijke macht, dat het haar ernstig streven zal zijn naar beste weten en kunnen te arbeiden. Geschiedt dit, dan zal welhaast blijken, wat nu nog wel eens door sommigen wordt betwijfeld, dat er inderdaad op 1 Januari 1918 veel is veranderd en dat onder de gelding der nieuwe regelen een goede tijd voor recht en rechtspraak in Indië is aangebroken.

* * *

Na den dank der beide Hoven te hebben gebracht aan Zijne Excellentie den Gouverneur Generaal en mevrouw van Limburg Stirum en aan alle autoriteiten en belangstellenden, die deze feestelijkheid met hunne tegenwoordigheid hebben vereerd, sloot spreker deze plechtige zitting der beide Hooge Hoven.

De Landvoogd en mevrouw van Limburg Stirum, door de daartoe aangewezen commissie uit de audiëntiezaal geleid, verschenen daarop in de raadkamer, waar de leden der Hoven zich hebben vereenigd en onderhielden zich eenige oogenblikken met hen.

De Werving in Britsch-Indië en de Afstand van onze Bezittingen ter Kuste van Guinee.

Naar de Staatsct. mededeelt heeft de Britsche Regeering haar voornemen te kennen gegeven het in 1870 gesloten tractaat nopens den aanvoer van Koelies uit Britsch-Indië naar Suriname op te zeggen. Daardoor zal, binnen korten tijd, aan de immigratie in onze West van Britsch-Indische arbeiders, zooals zij tot nog toe geregeld was, een einde komen.

De vraag of wij het recht, om volgens dat tractaat werkrachten voor Suriname te werven, hebben verkregen in ruil voor den afstand van onze bezittingen op de kust van Guinee — door den Heer Knobel in de Tweede Kamerzitting van 1 Maart 1917 bevestigend beantwoord, — wekt dus allicht opnieuw belangstelling. Wij meenen te kunnen aantonen, dat van een dergelijken ruil geen sprake is geweest.

Daartoe is het noodig iets te zeggen over de geschiedenis van de drie aan elkander verbonden tractaten: 1. rakende Siak (en Atjeh), later — na de afstemming in de Tweede Kamer — vervangen door een overeenkomst nopens geheel Sumatra; 2. over het Koelietractaat en 3. over den afstand van „de Kust”.

1. *Siak-tractaat.* Op voorlichting van den Commissaris-Generaal van den Bosch had onze Regeering in Indië: a. een kamp ondernomen strijdig met Britsche belangen door het heffen van differentieële rechten en het sluiten van havens voor den invoer van katoenen en wollen stoffen en b. besloten geheel Sumatra, buiten Atjeh, aan ons gezag te onderwerpen (1838). De Britsche handel zag zich, door de uitbreiding van ons gezag in Sumatra, benadeeld. Nu was door ons wel, door de wet van 3 Juli 1865, houdende vaststelling (voor den tijd van zes jaar) van nieuwe verlaagde tarieven voor Indië, aan Britsche klachten tegemoet gekomen, doch ontevredenheid van Engelsche zijde bleef aanhouden o.a. omdat onze verwickelingen met Atjeh — waar Engeland handelsbelangen had — na het brengen van Siak onder onze opperheerschappij waren toegenomen.*

In verband daarmee gaf de Britsche Regeering ons in 1868 den wensch te kennen, om de aangelegenheid van de uitbreiding van ons gezag over Siak bij tractaat te beëindigen. Dit aanbod was aan de Nederlandsche Regeering, die zich door de bij het tractaat van 1824 afgelegde belofte omtrent de onafhankelijkheid van Atjeh in een onhoudbare stelling geplaatst zag, zeer welkom. Een bij het tractaat gevoegde nota voorzag in het geval, dat Atjeh door Nederland zou worden onderworpen; overeengekomen werd — zooals gezegd, werd het Siak-tractaat later uitgebreid — dat Engeland afzag van alle vertoogen tegen de uitbreiding van het Nederlandsch gezag in eenig gedeelte van Sumatra, en aan den Britschen handel en de Br. scheepvaart gelijke behandeling als aan Nederl. handel en scheepvaart gewaarborgd. Engeland was daarmee dus verzekerd tegen een mogelijke frontverandering in de toepassing van ons handelsstelsel en had door dit tractaat tevens de kooplieden van Penang, die het met hunne overdreven klachten aan hunne Regeering soms zeer lastig hadden gemaakt, tot zwijgen gebracht.

2. *Koelie-tractaat.* Al voor de opheffing van de slavernij in West-Indië zon de Nederl. Regeering op middelen om in den te verwachten nood aan arbeidskrachten te voorzien. De van verschillende zijden (ook uit Suriname) gegeven raad om arbeiders van

* L. J. P. J. Jeekel. Het Sumatra-tractaat. Leiden. E. Somerwil. 1881.

F. L. VAN BOMMEL
 Vlamingstraat 8-10
 Prins Hendrikstraat 104-106
**Dames- en Heeren-
 Mode Magazijnen.
 Handschoenen.**

Mej. J. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG-VAN REEDE,
 SPRAAKLEERARESEN TE
AMSTERDAM, 582 Keizersgracht, Tel. N 2916
 behandelen alle spraakstoornissen in den ruimsten zin des woords en geven, zoo noodig, aan patiënten gelegenheid tot inwoning gedurende de kuur.
 Voor predikanten, juristen, militairen en voor hen die voor hun beroep veel moeten spreken worden met **September Cursussen geopend**, met twee lesuren per week.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging
Specialiteit in Kaartsysteem
 DEN HAAG Kneuterdijk AMSTERDAM Weteringschans GRONINGEN Spilsluizen

Middelbare School v. Handel en Administratie,
LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.
 EXTERNAAT en INTERNAAT.
 AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. Ex. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.
 AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.
 De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist behoort te worden na het aflopen der 2e klasse.
 De school wordt ook door Meisjes bezocht.
 Prospectus en inlichtingen bij den Directeur **E. TIJMSMA.**

GESCHER & KEMPER
 Spuistraat 61
TAPIJTEN-KARPETTEN
Onovertroffen Collectie.

Mevrouw!
 Indien U niet tevreden is over Uw leverancier, bel dan even op
No. 2508 Haag.
 Het bestaan onzer firma sedert 1862 waarborgt U een solide bediening.
L. A. Biesmans, fa P. Kok.
 Spekslagerij. Groenmarkt 38.

Instituut ROELIJN
 Theresiastraat 77 - 's-Gravenhage
 INTERN EN EXTERN.
 Eigenares en Directrice: **Mejuffr. J. ROELIJN.**
**Machineschrijven
 Stenografie
 Talen
 Boekhouden**
 PROSPECTUS OP AANVRAGE.
 GRATIS VERKRIJGBAAR

Firma EIJKENSLUIJTERS & TROMP
 „LLOYD-GEBOUW”, PIET HEINPLEIN.
 Interc. Telefoon HAAG 1587 en 1588.
 AGENTEN Stoomvaart-Maatschappij: Rotterdamsche Lloyd-PASSAGE EN EXPEDITIE naar alle wereldeelen.
 ZEE- EN MOLESTVERZEKERING.
 ALGEMEEN ASSURANTIEKANTOOR.
 HOOFDAGENTSCHAP Haarlemsche Brandverzekering-Mij.
 AGENTSCHAPPEN: Hollandsch-Geldersche Hypotheekbank, Gorinchem; Maas- en Merwebank, Rotterdam.
 AGENTEN der firma VAN STRAALLEN, MONSIEUR & ERKELENS, Wijnhandelaren, Rotterdam, Den Haag, Den Helder.

de Goudkust aan te voeren, bleek onuitvoerbaar. De Ned. Regeering verzocht daarom aan de Britsche — die in de afschaffing van de slavernij in onze W.-I. koloniën belang stelde — ons, even als aan Frankrijk was toegestaan, de werving van Britsch-Indische koelies te vergunnen. Hiertoe bleek Engeland bereid; het kwam ons zelfs, in een zeker tijdperk van de onderhandelingen, door de aanbidding van ontwerpvoorwaarden tegemoet. De geheele zaak was een onverplichte, door ons verzochte welwillendheid; het ontwerp-tractaat bedong geenerlei wederkeerigheid en de zaak is geheel op zich zelf behandeld. Maar toen het ontwerp ter teekening gereed lag verklaarde de sedert kort opgetreden Britsche Minister van Buitenlandsche Zaken, lord Granville, te bedoelen, dat de tractaten omtrent Siak en nopens Suriname te zamen zouden staan vallen. M. a. w. werd dus door Engeland gezegd: indien de Staten-Generaal het Siak-tractaat verwerpt, geven wij geen arbeiders voor Suriname.

3. *Afstand van de kust.* De zaken aan de kust van Guinee hadden een zeer onbevredigend verloop; de toestand kon niet langer zoo blijven. Onze feitelijke rechten waren er zeer gering; buiten het gebied bestreken door de kanonnen van het hoofdkasteel — de andere forten verkeerden in vervallen toestand — hadden wij er weinig of geen gezag. Het scheppen van regel en orde zou slechts kunnen geschieden door gewelddadig optreden en zulks gedeeltelijk met omverwerping van oude overeenkomsten. Daargelaten de zekerheid, dat wij de Fantijnen zouden moeten beoorlogen, stond vast, dat degeen, die op de kust van Guinee zou willen heerschen, vroeg of laat in botsing zou komen met het machtige negerrijk Ashanti, een botsing, die de Europeesche heerscher gedwongen zou zijn de beëindigen door algeheele onderwerping. Doch hoe dit zij, in September 1869 betuigde de Minister de Waal aan den Britschen Gezant, den vice-admiraal Harris, zonder eenige aanleiding van diens zijde, dat hem geen beter middel bekend was om den barbaarschen krijg tusschen de negerstammen in Guinea, die der Britsche Regeering haast nog meer zorg baarde dan ons, te doen staken, dan overneming van onze rechten aldaar door Engeland. Dit gesprek voerde tot een briefwisseling, waaruit de bereidwilligheid van Engeland tot overname bleek.

* * *

De in 2 vermelde, door lord Granville gewenschte samenkoppeling van de Siak- en de Suriname-overeenkomst, gaf onze Regeering aanleiding tot een tegenzet. Om aan Engeland den loop der onderhandelingen en de hieruit ontstane waarde van elk der tractaten op zich zelf te herinneren, werd bij nota van 28 September 1870 aan den Britschen Gezant geschreven, dat wij gelijke solidariteit als tusschen de tractaten Siak en Suriname wenschten aan te nemen tusschen de tractaten Siak en Guinee (dit laatste was toen nog niet gereed). Daarop antwoordde lord Granville, na het ontwerp Guinee in onzen zin gewijzigd te hebben, dat te verstaan was dat nu de drie tractaten samen zouden worden aangenomen of verworpen.

De samenvoeging is dus geweest een gevolg van twee zetten op het politieke schaakbord; geen ruilhandel. Dat nieuwsbladen en kamerleden van dien tijd vasthielden aan de laatste meening, die van het equivalent, lag aan verschillende oorzaken, o.a. aan de door de Regeering betrachtte geheimzinnigheid; ook wel aan het ingewikkelde der geschiedenis. Want het Eerste Kamerlid Frans van de Putte ving zijn rede in de zitting van 7 Juli 1870 aan met de mededeeling, dat hij gedurende de verscheidene jaren, dat hij in de Kamer werkzaam was, zelden voor een onderwerp had gestaan zoo moeilijk en dat zooveel studie en overweging vereischte als dat van de drie tractaten.

Uit het bovenstaande blijkt ons inziens, dat de onlangs in dit blad door Dr. Hendrik Muller aangenomen leer, dat de aanwerving van Britsch-Indische werkrachten voor Suriname ons werd toegestaan als tegengifft voor den afstand van de kust van Guinee, niet kan blijven gehandhaafd.

1 April 1918. L. C. VAN PANHUYS.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De Indische-Militiekwestie.

In de *Java-Bode* verschenen eenige artikelen van de hand van F. over bovenstaand onderwerp. Allereerst beschouwt F. de militie uit een zedelijk oogpunt.

Een handeling kan men slechts dan *zedelijk of moreel* noemen, wanneer ze in het belang van het

**) Of de Ned. Regeering voorzien heeft, dat het behoud van de kust van Guinee zou voeren tot een oorlog met Ashanti (een tweede Atjeh-oorlog) is ons niet met zekerheid bekend, doch lijkt ons waarschijnlijk. Allicht kende zij de waarschuwende woorden van Raffles: „In a country like Acheen by military operations we have every thing to lose and nothing to gain”, en had zij dus aan de kans op één Atjeh-oorlog genoeg.

*** De Waal. Onze Indische Financiën. Nieuwe reeks Aanteekeningen, I. Staatkundige gegevens blz. 66-71. 's-Gravenhage, M. Nijhoff, 1876.

Goede is; voert ze in de richting van het Kwade, zoo is ze onzedelijk of immoreel.

Uit een paar voorbeelden: een jonge man, rijke wees, wordt omdat hij niet op eigen beenen staan kan, desnoods tegen zijn wil, onder scherpe voorgedij geplaatst, in het belang van den persoon zelf; en een jonge man, wel in staat zich tot een nuttig lid der maatschappij te vormen, wordt door iemand, die op zijn vermogen aast, in een krankzinnigengesticht geplaatst, waardoor de ontwikkeling van het betrokken individu belemmerd wordt, trekt schr. het besluit: „Moreel wordt genoemd elke handeling, die met voorbijzien van eigen voor- of nadeel, de ontwikkeling bevordert van het individu (of het volk) ten wiens opzichte de handeling geschiedt, zelfs al gaat die handeling met geweld gepaard; immoreel daarentegen is elke handeling, die eens anders vrije ontwikkeling belemmert.

Hoe moet onze houding zijn tegenover handelingen, door anderen ten opzichte van ons zelf verricht, opdat onze eigen handeling in het belang der algemeene ontwikkeling „moreel” kan worden genoemd?

Daarmee staan we op het gebied der weerbaarheid. „Kwaad dat ons wordt aangedaan, wordt nimmer beteugeld door het deemoedig te ondergaan; het wordt slechts beteugeld door het krachtig te weerstaan”, waaruit blijkt, dat weerbaarheid tegenover onrecht plicht is in het belang van den eeuwig strijd tusschen goed en kwaad.

Het antwoord op de vraag, of de weerbaarheid tegenover het kwade van mentalen aard of fysieken aard moet zijn, luidt, „dat men ter bestrijding van het kwaad die middelen moet gebruiken, die den gene, die het kwaad begaat, zijn misdaad doet inzien.” Hiermede wordt niet de stelling bepleit, dat geweld met geweld moet gekeerd worden, want een handeling, die het onrecht met eigen middelen bestrijdt, is geen gewelddadige handeling, omdat het is een verdedigings-handeling. Het verschil zit in het motief, waarmee de handeling geschiedt.

Wat geldt voor een individu, geldt ook voor den Staat, met dit verschil echter, „dat (tot nu toe. Red.) voor dit lichaam geen hoogere macht bestaat, waarop het zich beroepen kan om een aangedaan onrecht te keeren en ongedaan te maken; voor een individu wel.”

De oorlog der laatste jaren heeft helaas verschillende voorbeelden opgeleverd, waaruit blijkt, dat het, zooals de Schr. zegt, kan voorkomen, „dat een staat door een anderen staat ter wille van eigen voordeel in zijn vrijheidsrechten wordt aangetast en dan is hij verplicht eigen middelen te hebben om het onrecht in zijn loop te stuiten.” Schr. noemt als voorbeeld de neutraliteitsschending van België door Duitsland. Ons komt de verfoeilijke duikbootenkrijg en de roof onzer schepen ook in de gedachten. De Schr. komt dan tot 't besluit: „In het tegenwoordige stadium der menschelijke ontwikkeling is weerloosheid van een staat een misdaad, begaan tegenover het Recht, tegenover eigen volk, en tegenover de menschheid in haar geheel.”

Is het uit een zedelijkheidsoogpunt plicht van den staat om zich fysiek weerbaar te maken, d.w.z. een militaire macht te vormen, zoo volgt daaruit, dat op elk individu in den Staat de plicht rust om zijn aandeel te nemen in de Staatsweerbaarheid, indien zich niet voldoende vrijwilligers aanmelden, zooals hoogst waarschijnlijk is. Het tekort in de weermacht moet dan worden aangevuld door de Militie, die een weer plicht is tegenover den eigen staat en tegenover de menschheid in haar geheel.

„De Militie op zich zelf en de invoering daarvan is dus in geen enkel opzicht immoreel, omdat het slechts is het instellen van een voldoende sterke weermacht om aan zijn verplichtingen tegenover volk en menschheid te kunnen voldoen.”

In Indië vallen drie bevolkingsgroepen in de termen van den militieplicht, nl. de uit Europa geïmporteerde Nederlander; de Indo-Europeaan en de Inlander, die op zijn geboortegrond staat en met den Nederlander samen den Staat vormt.

Al is de weermacht zelf niet immoreel, het gebruik, dat er van gemaakt wordt, kan dit wel zijn. De weermacht behoort een defensieve macht te wezen, doch wordt te vaak als een offensieve gebruikt. Toch behoort een offensieve handeling niet steeds in strijd te wezen met de moraliteit.

Het kan zijn, dat een staat niet zijn eigen zaken kan beredderen en daardoor een gevaar wordt voor andere staten. In zoo'n geval is het noodig dien staat onder voorgedij te brengen van een of meer der laatste en hem dus in zijn eigen belang tijdelijk van de vrijheid te berooven. Gaat dit niet goed-schiks, dan kan daartoe een offensieve macht noodig zijn. „Van dit standpunt behoort ook de overheersching van vele Oostersche door Westersche volkeren gezien te worden; behoort ook gezien te worden de overheersching van Indië door Nederland.”

In een volgend artikel bekijkt F. de militie uit een sociaal en practisch oogpunt en merkt op, dat de invoering der militie op een krachtige wijze zal ingrijpen in het maatschappelijk leven: nieuwe sociale verhoudingen zullen geboren worden, nieuwe volkskarakter-eigenschappen ontstaan. Onder den drang der internationale verhoudingen zal Indië tot een snellen economischen opbloei, tot een intensieve

E. CASSUTTO & Dr. A. KERVEL

TANDARTSEN.

FREDERIK HENDRIKLAAN 45.

Telefoon: SCHEVENINGEN 122.

Spreekuur van 1 tot 3 (behalve Zondags).

HOOFDDEPÔT VOOR NEDERLAND
A. LE BELLE AMSTERDAM
VROLIKSTRAAT 128
TEL. Z. 4265-6990

F. C. DE BRUYN

Magazijn van Comestibles en Fijne Meeschwaren
LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT

ARTIKELN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.

Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuis bezorgd.

Vraagt Prijscurant. Neemt Proef.
TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

The Ph. van Ommeren Corporation of New York,

New York, San Francisco (Cal.),
42 Broadway. Corner Front and Pine Streets.

belast zich met expeditie en verscheping van goederen van

Amerika naar Holland,
Ned. Oost- en West-Indië.

enz. enz. en desgewenscht ook met opdrachten van anderen aard.
Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage Hoofdkantoor: AMSTERDAM Filiaal: Arnhem
Kortenaerkade 8, Binnenkant 25, Nieuwe Plein 15,
Tel. H. 3493. Interc. Tel. 389. Tel. 280.

Prijscuranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

UITRUSTINGEN voor INDIE.
Geheel compleet
CIVIEL EN MILITAIR
GEBR. VLES
Breestraat 177 LEIDEN.
Tel. Int. 393.

weerbaarmaking van al zijn economische hulpbronnen gedwongen worden.

Bij vele kwesties zal snel ingrijpen en grondige plaatselijke kennis noodig zijn, waaraan een veraf zijnde Regeering niet kan voldoen.

Gesteld, dat de Europeanen in Indië in voldoende mate de eigenschappen bezaten, noodig voor een intensieve, economische ontwikkeling, dan nog zou hun aantal te gering zijn om Indië te brengen tot zelfbestuur en economischen bloei. „Daarvoor is de hulp van het Inlandsche volk een besliste vereischte.”

Bezit nu het Inl. volk de eigenschappen van fysieke kracht, volharding, tucht en arbeidzaamheid, waardoor het de drager der economische kracht kan worden?

Zijn er genoeg Inl. leiders, die met kracht en ijver de verwezenlijking hunner idealen nastreven? „Deze vragen moeten met een beslist „Nee” beantwoord worden.”

De militie zal uitstekend zijn om de groote massa tucht, arbeidzaamheid en volharding te leeren. De militieplicht zal den Inl. leeren snel en zeker te werken, hij zal weten wat gehoorzaamheid is en daardoor wordt hij opgevoed tot een bruikbaar werkmans, wat noodig is, alvorens men kan overgaan tot het invoeren van mijnbouw en industrie.

En de door den milicien verworven eigenschappen zullen, als hij in de dessa teruggekeerd is, zich op de anderen inenten, waardoor langzaam maar zeker het peil van de gansche bevolking zal worden opgevoerd.

Bovendien zal de militie ook ten goede komen aan de fysieke ontwikkeling van den Inlander.

Er zijn voor den Inlandschen milicien ook invloeden, die nadeelig op zijn karaktervorming zullen inwerken, daar hij niet met het meest beschaafde deel der Europeesche maatschappij in aanraking zal komen. De invloed der officieren zal echter krachtig ten zijnen gunste werkzaam kunnen zijn.

De meer intellectueelen zullen, behalve de boven genoemde voordeelen, nog het groote nut trekken uit den militietijd, dat ze met eigen volk leeren omgaan.

„De intellectuele Inlander zal meer gelegenheid hebben zijn minder ontwikkelde broeder te leeren kennen, en vooral die goede en slechte eigenschappen te leeren peilen, die zich zullen uiten, wanneer het er op aankomt, dat van hem diensten in het algemeen belang gevraagd worden. Deze kennis is voor hem, die eenmaal een leidende positie in een zelf-regeerend land zal moeten innemen, onmisbaar.”

Op de karaktervorming van den Indo-European zal de militieplicht ook een weldadigen invloed kunnen uitoefenen. Hem mankeeren durf, geestkracht en volharding en zelfs de steeds nijpender wordende strijd om het bestaan is niet in staat, om hem tot meer dan zuchten en klagen te brengen. De uitoefening van den militieplicht zal hem leeren de handen uit de mouw te steken en hem zodoende er voor behoeden sociaal nog meer achterop te geraken.

Al zal voor den uit Europa gekomen European en voor den ontwikkelde Indo-European het voordeel niet zoo groot zijn, alle bevolkingsgroepen zullen profiteren van de verruiming van inzicht, dat zich zal uiten in een gevoel en begrip van samenhoorigheid.

„Voor den ontwikkelde European en ontwikkelde Inlander kan dit samenwerken voor een zelfde doel een wederzijdsch begrijpen en waardeeren opleveren, waardoor het hechtste bolwerk van vrijheid en vrede voor beiden kan worden verkregen.”

Ten slotte beziet schr. de militiekwestie uit een historisch en noodzakelijkheidsoogpunt, en stelt voorop dat, alvorens Indië zelfbestuur kan worden verleend, aan twee hoofdvoorwaarden zal moeten worden voldaan:

1e. Indië moet vormen een politieke eenheid, welke muurvast gebaseerd is op het samenhoorigheidsgevoel van alle bevolkingsgroepen: Javanen, Soendanezen, Menangkabauers, Atjehers, Europeanen, etc., etc., die elk een deel van, en met elkaar de Ned. Indische Natie zullen vormen.

2e. Indië zal in staat moeten zijn om haar soevereiniteit op nadrukkelijke wijze naar buiten te handhaven.”

Hoe men over het werk, door Nederland verricht in Indië, moge oordeelen, het groote werk is wel geweest, dat het den Ned.-Indischen Archipel gemaakt heeft tot een geographische eenheid, „waardoor de eenmaal te verrijzen Ned.-Indische Natie in staat zal zijn, met de onnoemelijk rijke hulpbronnen, welke zich in haar grondgebied bevinden, haar economische onafhankelijkheid te waarborgen.”

En al vierde de machtsidee hoogtij in de eerste tijden na onze komst in Indië, toen we met geweld namen, wat ons goed dacht, toen ons bestuur berekend was op winstbejag en eeuwenoude tradities en dynastieën omver geworpen werden, „thans staat bij ons het Recht boven Macht.”

Ook is het onomstootelijk waar, dat de vorstendommen, onttrokken aan hun eigen bestuur, snel in bloei vooruitgingen, daar de Nederlander meer bestuurs talenten dan overheerschers talenten heeft, hetgeen bij de Oostersche vorsten in den regel precies omgekeerd is.

„Thans staan we dus op deze hoogte, dat de geographische eenheid van Indië geworden is tot een

feit; dat de welvaart van het land is toegenomen maar..... dat er in den loop der historie uit den aard der zaak in de harten der Inlanders en Europeanen een wederzijdsch verkeerd begripen moest ontstaan.”

De weg om dat verkeerd begripen te overwinnen, den European de aanhankelijkheid van den Inlander te verzekeren, waarop de weermacht van Indië dient gebaseerd te zijn, is de politiek van Recht, waaraan de Regeering uiting geeft door de invoering van den Volksraad en de doorgezette decentralisatie. „Daardoor zal het verkeerd begripen tusschen de beide voornaamste rassen van Indië verdwijnen en zal door beiden in vrede en onderlinge loyauteit naar de verwezenlijking van het zelfbestuur kunnen worden gestreefd.”

Voor het in contact met elkaar brengen van de verschillende bevolkingsgroepen is de militie wenschelijk.

Noodzakelijk is ze om de soevereiniteit van de Ned. Indische Natie naar buiten te handhaven.

Zelfs al zou het gevolg van den huidige zelfmoord der volkeren zijn, dat het zelf-beschikkingsrecht der volkeren werd doorgevoerd, „dan nog zal het beslist noodzakelijk zijn, dat elke staat voldoende weermacht bezit om eigen land en volk te beschermen.”

Door het zelfbeschikkingsrecht verandert immers noch het menscheijk karakter, noch het volkskarakter en blijft de mogelijkheid bestaan, dat de eene natie in onwettig begeeren de hand uitstrekt naar de bezittingen van een ander. En zich daartegen te verweren is plicht, tenzij..... een wereldrechtbank in staat is den overweldiger te rechten en hem te dwingen zich op eigen terrein te houden.

Een blik op de kaart toont, dat Ned.-Indië komt te liggen in de route van het wereldverkeer en dat het geenszins onmogelijk is, dat bij een mogelijken strijd tusschen een of meer staten, de Indische zeeën het toneel van den strijd zullen worden, zelfs al zou een directe aanval op Ned.-Indië zelf niet in de bedoeling liggen.

En geen enkel land zal de hand naar Ned.-Indië uitstrekken, „wanneer dat land in staat zal zijn om zichzelf te handhaven, en voor eigen defensie een voldoende groote weermacht op de been te brengen.”

Beter dan op hulp van anderen te rekenen, is het, op eigen krachten te vertrouwen, en willen we dat kunnen doen, zoo is de invoering der militie noodzakelijk.

Suriname.

Nog een Nederlander, die schijnt te meenen, dat de Vereenigde Staten klaar staan om honderden milioenen te geven in ruil voor onze West-Indische koloniën. Onder het hoofd „De kruideniers van Europa” schrijft n.l. Mr. C. P. v. Rossem in *De Telegraaf* van 8 April (Avondblad, Tweede blad):

„.....Er zijn den laatsten tijd verschillende stemmen opgegaan om onze West-Indische koloniën te verkoopen. Suriname en Curaçao kosten jaarlijks schatten geld aan de schatkist en niemand heeft er ooit plezier van gehad. — „Nee!” — zeggen enkelen van de allerlaatste gentlemen van Europa — „dat laat onze eer niet toe. We moeten deze valsche paarl van de West met hand en tand vasthouden ter wille van onze nationale eer.”

Een referendum zou ongetwijfeld uitwijzen, dat de groote meerderheid van ons volk — vooral in deze moeilijke tijden — veel happiger is op een Amerikaansche cheque van honderden millioenen dan op een kale rots in zee (waar zelfs de Curaçao niet eens vandaan komt) en een land van malaria, boschnegers en bacoven, welks eenige luxe is, dat het voor ons een luxe is. Ja, een luxe! Evenals tegenwoordig sommige patriciërs hun landgoederen verkoopen, aangezien het onderhoud te duur blijkt, zoo zou er niets op tegen zijn, dat onze patricische freule, de Nederlandsche maagd, haar twee buitentjes in de West aan den Amerikaanschen milliardair overdoet, al zijn deze ook honderdmaal veroverd door jongens van Jan de Witt. Deze jongens zijn begraven en vergeten en wij, nazaten, hebben, tijdens dezen oorlog, bewezen heele kleine heldjes op sokken te zijn. Laten we er ons in Godsnaam mee troosten”.....

* * *

Zooals te verwachten was is de kwestie van den verkoop van de West niet onbesproken gebleven bij de behandeling van de Surinaamsche begroting voor 1918 in de Tweede Kamer (vergadering van 9 en 10 April). Verscheidene leden hebben daarover hunne meening gezegd, het uitvoerigst de heer *Kleerekoper*, wiens beschouwingen twee kolommen van de Handelingen beslaan. Daarvan volge hier het slot:

HET CENTRUM PARKSTRAAT 91a DEN HAAG.....

Lancia en Jackson Automobielen
Garage, dag en nacht geopend.
Reparatie-werkplaats.

Bijkantoor der gelijknamige firma te BATATIA

ANDRÉ KLEINGELD
KLEEDERMAKER
Groot Hertoginnelaan 132, DEN HAAG. Tel. H 6682

Nieuwe Voorjaarsstoffen.

C. P. MEIJS Lzn.,
Prins Willemstraat 2-4, SCHEVENINGEN, Tel. Sch. 652
FABRIKANT VAN
Hotel-Restaurant-Fornuizen
Nieuwste systeem. Attesten ter inzage.

J. v. MOORSEL
Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014
EERSTE HUIS
in: Stoffen, Mouselines en Witte Goederen. :: Stalen op aanvraag.

C. HOYNG,
Spuistraat 20-22 Den Haag.
AMSTERDAM - UTRECHT.
Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.
TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.
Prijscourant gratis.

J. P. WALD, Zadelmakers
GRONINGEN DEN HAAG
Alle Artikelen op het gebied van Paardensport.
HARNACHEMENTEN VOOR INDIË.

N.V. Electrotechnisch Ingenieur- en Installatiebureau
v/h **B. L. VOGELS-DOLHAIN**
's-Gravenhage.
ELECTRISCHE VERLICHTINGEN
ELECTRISCHE SCHELGELEIDINGEN
ELECTRISCHE URWERKEN
ELECTRO-MOTOREN
TELEPHONEN
BLIKSEMAFLEIDERS
ORNAMENTEN
als: Kronen, Wandarmen, Pendants, enz.
IN ALLE STIJLEN EN PRIJZEN.
MONSTERZALEN:
1ste van den Boschstraat 10
hoek Juliana van Stolberglaan.

P. B. VAN MOORSEL & CO
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Adverteeren doet verkoopen.

.....Ik geloof echter, dat men niet een kolonie kan „verkoopen”. Ik vind het begrip van „verkoopen” irrationeel met betrekking tot een gebied met levende menschen er op. Een kolonie is niet een goed, waarover men beschikt en dat met een zekere geldsom wordt ingeruild.

Ik ontken een dergelijk recht van eigendom en een dergelijk beschikkingsrecht over een kolonie. Wanneer dus de vraag aan de orde komt: moeten wij het gewest houden of niet? is het niet de vraag: wat kunnen wij er voor krijgen? maar: is het verleden van het gewest zóó, dat het voor de inwonenden economisch van groot belang zou kunnen zijn bij Amerika te behooren dan bij ons? Deze vraag, die in het belang van die menschen zou moeten worden beantwoord, wil ik thans niet beantwoorden, omdat mij het moment niet gelukkig gekozen schijnt. Wel wil ik zeggen dat, wanneer Nederland, of welke andere Mogendheid ook, een stuk „koloniaal bezit” overdraagt aan een andere Mogendheid, ik mij dat maar op één wijze kan voorstellen, n.l. zodanig, dat wij als Nederlanders overtuigd zijn, dat wij daardoor die menschen beter helpen dan door hen bij ons te houden, en dat wij van die nieuwe Mogendheid financieele en andere garanties vragen, die aan de bevolking van die kolonie ten goede komen, maar niet financieele garanties, die aan de schatkist van Nederland ten goede komen, omdat wij een stuk der aarde met menschen er op, dat „van ons” was, aan anderen hebben „verkocht.”

Het spijt mij, dat de Regeering, toen zij eenmaal in het openbaar en ten aanhoore van de Amerikaanse pers dit vraagstuk besprak, niet in plaats van het bravour-antwoord, dat daaraan niet kan worden gedacht, wat reëler en zuiverder de politieke verhouding tusschen Nederland en West-Indië en de vraag van de mogelijke ontwikkeling die ginds ligt, tot uitdrukking heeft gebracht, zoodat men ginds een wat beteren indruk had gekregen van onze bedoelingen dan uit die zeer vage woorden, die op de Amerikaanse Regeering misschien niet den indruk hebben gemaakt van die groote kracht, welke voor onze respecteering daar ginds zoo zeer gewenscht moet worden geacht.”

De heer *Kleerekoper* wenscht dus niet dat Amerika onze crisisuitgaven en het dempen der Zuiderzee voor zijn rekening zal nemen.

Nu wij het voor de zooveelste maal hebben over den verkoop van onze West, willen wij de aandacht vestigen op een belangrijk artikel in „*De Indische Mercur*” van 22 Maart, getiteld „*De verkoop van de kolonie Curaçao*” van de hand van den heer *J. H. J. Hamelberg*.

* * *

Veel belangrijks heeft de behandeling van de Surinaamsche begroting in de Tweede Kamer overigens niet gebracht.

In ons vorig nummer hebben wij melding gemaakt van een motie door de Koloniale Staten met algemeene stemmen aangenomen, beoogende de behandeling van de ontwerp-verordening tot verlenging van het octrooi der Surinaamsche Bank te schorsen in afwachting van een nader onderzoek.

Dit besluit van de Staten is door verschillende leden van de Kamer zeer kwalijk genomen en men is er toe gekomen bij de Regeering er op aan te dringen het bedoelde octrooi bij Koninklijk Besluit te verlengen. Minister *Rambonnet* heeft verklaard, dat dit in de bedoeling ligt.

Afgescheiden van de vraag of de Koloniale Staten wijs gehandeld hebben, moeten wij met den meesten ernst een dergelijken maatregel ontraden. De Koloniale Staten hebben het wetsontwerp niet verworpen; alleen in dit geval ware een Koninklijk Besluit te verklaren; zij hebben de behandeling geschorst in afwachting van nader onderzoek en er is geen grond hun beweegreden verdacht te maken, zooals b.v. de heer *Kleerekoper* heeft gedaan. De toegezegde regeeringsmaatregel zou niet anders zijn dan het onderdrukken van de vrije meeningsuiting in de Koloniale Staten. Aangenomen dat deze een blunder hebben begaan, dan bedenke men dat dit ook wel eens in de Staten-Generaal voorkomt, zoo b.v. het stopzetten van de bacove-cultuur.

De door de Regeering te volgen gedragslijn is o.i. uiterst eenvoudig. De Minister van Koloniën zende aan den Gouverneur een telegram, inhoudende dat bevrediging van de wenschen der Staten aangaande circulatie- en cultuurbank is uitgesloten. De Staten zullen dan zoo wijs zijn de geschorste verordening dadelijk te behandelen en de zaak komt even spoedig in orde als wanneer een Koninklijk Besluit de oplossing bracht. Zoo noodig zou den Gouverneur in hetzelfde telegram kunnen opgedragen worden de verordening dadelijk af te kondigen.

Regeling bij Kon. Besluit moet tot de hooge uitzonderingen behooren. In dit geval zou bovendien o.i. zulk een besluit niet genomen behooren te worden vóórdat ook de Eerste Kamer hare meening heeft uitgesproken, wat weer tijd zal vorderen.

* * *

In zijn eerste rede in de vergadering van 10 April deelde Minister *Rambonnet* mede, dat alle schepen van de Kon. W.-I. Maildienst in beslag genomen zijn, behalve de *Commevine* en de *Oranje-Nassau*.

„De communicatie is nu dus allerminst verzekerd.

Maar — vervolgde Zijne Excellentie — ik geloof niet dat er reden is zich ernstig bezorgd te maken over de approviandeering.”

* * *

Even constateeren wij, dat „het waterhoofd” zich zoowaar, al is het heel eventjes, weer heeft vertoond. De heer *Scheurer* klaagde n.l. dat de bevolking van 90.000 zielen wordt geregeerd op een wijze, die doet denken aan een kind met een waterhoofd.

De heer *Knobel* heeft een sympathiek woord gesproken over de afschaffing der tijdschoten. Hij heeft de tolk willen zijn van een groot gedeelte der bevolking „voor wie die maatregel een onnoodige plagerij is. De kosten zijn zoo gering, dat die den doorslag niet hebben kunnen geven.”

Minister *Rambonnet* heeft daar het zwijgen toe gedaan.

Op enkele meeningsuitingen in den loop der discussiën komen wij misschien in een volgend nummer terug.

* * *

Kort geleden deelden wij mede, dat de Koloniale Staten een verordening hebben goedgekeurd, die het mogelijk maakt leegloopers tot landbouwarbeid te dwingen. Wij wezen er toen op dat de Staat New Jersey onlangs een regeling heeft getroffen — de „werk- of bromwet” — waarbij iedereen verplicht is, gedurende den oorlog te werken op straffe van naar de gevangenis te verhuizen. Een telegram in de N. R. Crt. van 8 April maakt melding van een verordening in Canada, die slabakken tot een misdrijf maakt. Alle menschen tusschen 16 en 60 jaar, met uitzondering van studenten en zieken, moeten de een of andere nuttige bezigheid verrichten op poene van opsluiting of gevangenzetting.

We zien dan ook geen enkele reden waarom men in een tijd van nood, als wij beleven, zoo'n maatregel in Suriname niet zou mogen nemen.

Maar nu wij de verordening en de toelichting hebben gelezen wil het ons toeschijnen, dat er op de te nemen maatregelen wel het een en ander valt af te dingen. Men zal in de toepassing op veel moeilijkheden stuiten.

* * *

In de op 12 April te Delft gehouden vergadering van de mijnbouwkundige sectie van het Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap voor Nederland en Koloniën heeft Prof. *J. A. Grutterink* gesproken over de technische betekenis van bauxiet en het voorkomen van dit erts als product der lateritische verweering in Suriname. Een verslag van het gesprokene geeft de N. R. Crt. van 13 April, Ochtendblad A. In een vorig nummer deelden wij mede, dat een Amerikaansche maatschappij de ontginning van Bauxietlagen in Suriname op groote schaal heeft aangevangen.

In zijn lezing zegt Prof. *Grutterink* dat de regeering, ten aanzien van de uitbuiting der bauxietlagen, Suriname niet geheel afhankelijk wenscht te maken van deze machtige ondernemingen en, daar de kolonie geen mijnbouwkundigen in vasten dienst heeft, in samenwerking met den Kon. W.-I. Maildienst, aan den mijnbouwkundige E. A. Douglas, van het Oost-Indisch mijnwezen, heeft opgedragen een onderzoek in te stellen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Tegen de Dessascholen. In de *Java Bode* is het volgende stuk van den heer *Abdoel Moeis* opgenomen: „In uw blad trachtte W. M. aan te tonen, dat ik ongelijk zoude hebben met te beweren, als zoude de dessajongen door den invloed van de dessaschool voor den landbouw verloren zijn. In 1916 verlieten 26371 jongens en 1615 meisjes met een certificaat de volksschool op Java en Madoera. Hiervan zochten en verkregen 6985 jongens en 113 meisjes plaatsing op een Gouvernmentsschool der 2e klas, of een vervolgschool, welke laatste niets anders is dan een *Gouvernmentsschool der 2e klas zonder 1e en 2e leerjaar*: 205 jongens en 1 meisje werden djoeroetoe-lis dessa of prabotdessa; 1016 jongens en 60 meisjes vonden werk bij partikulieren; 3799 jongens en 214 meisjes bezochten de scholen voor Mohamedaansch godsdienstondericht; 14366 jongens en 227 meisjes d.i. 55 pCt. ruim hielpen hun ouders bij het landbouwbedrijf. Wanneer reeds 45 pCt. „bezorgd” zijn van dit respectabele aantal, dan is het toch welletjes, men kan moeilijk verwachten, dat iedereen maar een baantje krijgt, of een plaatsje op een der schoolinrichtingen. Nu heet die 55 pCt. maar hun ouders bij het landbouwbedrijf te helpen en wanneer de heer W. M. ook het dessaleven door en door kende, en precies wist, hoe dessahoofden opgaven verstrekken voor een statistiek, dan zou hij erg sceptisch staan tegenover dit cijfer van 55 pCt. Immers een dessajongen, die niets anders uitvoert, dan zoo nu en dan eens naar de stad fietsen, om naar de voetbalwedstrijden te kijken, heet ook, waar het te pas kan komen *bebantoe dikolot* (zijn ouders te helpen). Het zou daarom wel interessant zijn eens te kijken naar het percentage van deze leegloopers (l.l. worden ze in de Soendalanden genoemd, hetwelk beteekent:

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten

Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

VAN RIJN & SCHILPEROORD

Meubelfabrikanten.

Anna van Buerenstraat 157 - Telefoon H. 679
'S-GRAVENHAGE.

Desgewenscht worden alle soorten
Meubelen naar teekening vervaardigd

T. B. VAN DER POL

Daendelsstraat 1c 's-Gravenhage

Telefoon 5785 H.

Vertrouwd adres van prima Rijkleding voor
Dames en Heeren
en Avondkleding.

R. Wiegman & Co
Hofmanstraat

MODERNE MAGAZIJNEN VAN HEEREN- EN
JONGENSKLEEDING, gemaakt en op maat.

Specialiteit Indische Uitrustingen
UNIFORMEN, GALAKLEEDING.

AMSTERDAM, { Leidschestraat 1e v. Swindenstraat Ferd. Bolstraat Nieuwendijk	DELFT, { 's-HERTOGENBOSCH, Markt 's-HERTOGENBOSCH, Snellestraat MIDDELBURG, Langedelft EINDHOVEN, Rechtestraat MAASTRICHT, Grootte Staat VENLO, Vleeschstraat
ROTTERDAM, { Binnenweg UTRECHT, { Mariaplaats LEIDEN, { Botermarkt ZAANDAM, { Damstraat	

*Hoogfijne Maatzaken
doch
geen tailleursprijzen*

Fa Wed. TH. J. VAN ZUTPHEN

TELEFOON 1654

RIDDERSTRAAT 20

HAARLEM

Bewaarplaatsen voor Inboedels.
MEUBELMAKERS. BEHANGERS.

J. BRAND

Tailleur pour Dames.

Fourrures - Amazones

LA HAYE,

26 Papestraat - Téléph. Interc. 5599.

BEGIN het nieuwe jaar GOED

koop een „BINTANG” Rijwiel.

RIJWIELMAGAZIJN „BINTANG”

Newtonplein 152 - Tel. H. 2357 - 's-Gravenhage

leek-legiek of tewel loas-loos) uit deze bij hun ouders helpende-dessajongens.

Probeer eens een proclamatie uit te vaardigen in dessa's, strekkende tot aanwerving van djoeroetolissen op f 10 in de stad, ik ben nieuwsgierig hoeveel er dan van die 55 pCt. in de sawahs blijven hangen. Mijn jarenlange omgang met de dessahoofden in mijn werkkring bij het Inl. Credietwezen in de Soendalanden, geven mij voldoende kijk op de samenleving in de dessa, zoodat die „sprekende cijfers”, bestudeerd op schrijftafels, mij toch niet van de wijs kunnen brengen. Toen ik sprak van de heeren van het N.I.O.G., vermeed ik opzettelijk de „sprekende” cijfers uit de statistieken. Ik sprak daar als een Kromo, die het aan den lijve voelde, hoe men ons door bemiddeling van dessascholen het voor ons zoo hoog noodige onderwijs bijbrengt. Ik meen als belanghebbende n.b.m. evengoed te kunnen meepraten, als iedere andere belangstellende, die op zijn schrijftafel wroet in verslagen en statistieken, en aan de hand daarvan iederen mopperenden Inlander denkt te verslaan. De dessaschool is, zooals die daar staat, een imitatie, een caricatuur van een volksschool.

Wat betreft de laatste opmerking van den schrijver, dat hem n.m. geen voorbeeld bekend was van een leerling, die na een Hollandsch-Inlandsche school doorlopen te hebben, de patjoel hanteerde, kan ik met gerustheid antwoorden, dat ook mij zoo'n voorbeeld niet bekend is. Wel stel ik mij voor, dat zoo'n ex-leerling van de H.-I. school, de eenige onderwijsinrichting aan ons gegeven door onzen voorgd, voor onze verdere ontwikkeling als intellectueel volk, het brengen moet tot controleur bij het Binnenlandsch Bestuur..... Tenzij dat het een patjoel is, behoorende tot den inventaris van een kultuur- of landbouwschool, dan zijn er voorbeelden genoeg.”

De Jong Sumatranenbond. Deze is onlangs te Batavia opgericht. Behalve door een groot aantal leerlingen van de middelbare scholen werd de enthousiaste vergadering ook bijgewoond door vele belangstellenden, waaronder Mevrouw Labberton en de heeren Polderman, Abdoel Moeis en Soetan Toemenggoeng. Deze bond is er een voor Sumatraansche jongelieden, die eenig voortgezet middelbaar of vakonderwijs genieten. Het doel is:

a. de band tusschen de studeerende Sumatranen te versterken en wel door verdrijving van alle rassenwaan en door aankweeking van de onderlinge waardeering;

b. belangstelling wekken voor het land en volk van Sumatra;

c. bij de leden het besef te wekken en levendig te houden, dat zij geroepen zullen zijn om als leiders en opvoeders van hun volk op te treden;

d. belangstelling te wekken voor de beoefening van Sumatraansche talen en in stand houden en bevorderen van Sumatraansche kunst en nijverheid.

Deze bond tracht zijn doel te bereiken door het bestudeeren en beoefenen van de geschiedenis, talen, kultuur en kunst van Sumatra; door het uitnodigen van bevoegde personen tot het houden van voordrachten, lezingen, of tot het schrijven van artikelen over aardrijkskundige, ethnografische, maatschappelijke, geschiedkundige onderwerpen enz. betreffende eenig deel van Sumatra en eindelijk door het uitgeven van een Bondsblad.

De oprichting van dezen bond is daarom van beteekenis, omdat slechts langs dezen weg mogelijk is de kloof, die de rassen eeuwen lang van elkaar scheidde, langzamerhand voor goed te dempen. Hiertoe moet de jongere generatie gespaard blijven van het gif der vooroordeelen, die de conservatieve oudjes in de kampongs haar dreigen in te spuiten. Dit te voorkomen is een van de zwaarste taken van den bond. Overigens heeft deze vereniging alle politieke tintjes streng geweerd. Wat het standpunt van den Jong Sumatranen Bond ten opzichte van Indië's andere bevolkingsgroepen betreft, een der sprekers op bovengenoemde vergadering zeide daaromtrent: „Wie denkt, dat onze vereniging gebouwd is op de antithese Javaan-Sumatraan vergist zich deernlijk. Samenwerking met onze Javaansche broeders en andere Indiërs is niet alleen geoorloofd, doch m. i. zelfs gewenscht, met behoud van ieders zelfstandigheid.”

Huwelijks-Geruchten. Er gaan in den laatsten tijd in ambtenaarskringen in Solo hardnekkige geruchten omtrent een aanstaand huwelijk van den Mangkoe Negoro met een prinses uit het Solosche vorstenhuis. In hoeverre de geruchten juist zijn, valt uiteraard moeilijk te zeggen. Reeds geruimen tijd geleden werden den prins huwelijksplannen toegeschreven. Het kan eigenlijk moeilijk anders, daar hij ongehuwd en reeds 32 jaar oud is. Niets zou dus waarschijnlijker zijn, dan dat hij in het huwelijk trad met een prinses van den bloede, al ware dit alleen in het belang der troonopvolging. Zooals bekend, is het vorige hoofd van het Mangkoe Negorosche rijk, prins Mangkoe Negoro VI, afgetreden, omdat hij zeer teleurgesteld was, doordat de regeering weigerde zijn niet uit een wettige gemalin geboren zoon tot zijn opvolger te benoemen. Mocht bovengenoemd huwelijk inderdaad tot stand komen, dan ziet men het merkwaardige feit plaats hebben, dat de vier Javaansche zelfbestuurders, allen afstammelingen van Soenan Pakoo Boewono II, vorst van Mataram en leden van één en hetzelfde (Mataramsche) vorstenhuis, door onderlinge aanhuwelyking nader tot el-

kander zijn gebracht, hetgeen de onderlinge verstandhouding ten goede zal komen — alzo de Darmo Kondo.

Cultures in de Mangkoenegaran. Ditzelfde blad deelt mede, dat voorloopig aan de bestaande plannen van den Mangkoe Negoro, om op den berg Lawoe, in de nabijheid van Kemoening, de bergcultures op ruime schaal uit te breiden, geen begin van uitvoering kan worden gegeven. In de eerste plaats niet, omdat, als gevolg der suiker crisis, de inkomsten van het rijk over 1917 en 1918 zeer waarschijnlijk ver beneden de raming zullen blijven. Weliswaar beschikt het rijk nog over een reservefonds van ettelijke millioenen, doch hiervan mag alleen in tijd van nood worden gebruik gemaakt. Het blad vernam, dat de heeren Haag en van Lennep — eerstgenoemde is de superintendent van de M. N. Zaken — naar het gebergte zouden gaan, om het voor de uitbreiding der bergcultures bestemde terrein in oogen-schouw te nemen. De Soekaboemische landbouwleeraar, Lekkerkerker, zou zich dan te Solo voor hetzelfde doel bij de eerstgenoemde heeren aansluiten. De M. N. bergcultures bestaan momenteel uit: het boschwezen, de kapokfabriek te Wonogiri, de rijst-onderneming Kerdjo-Gadoengan en het rijstland Modjoretno. Volgens de raming waren de inkomsten voor 1917 getaxeerd voor:

het boschwezen (verkoop van hout uit de bosschen)	f 76.620
de kapokfabriek Wonogiri	29.700
de rijstonderneming Polonkarto	28.619
de koffie-onderneming Kerdjo-Gadoengan	148.468
het rijstland Mojoretno	54.580
Totaal	f 337.987

Het ligt in de bedoeling, om niet alleen de bestaande bergcultures uit te breiden, maar ook nieuwe in het leven te roepen; men wil n.m. thee gaan planten op groote schaal. Wanneer de heer Lekkerkerker, die uitnemend op de hoogte is der theekultuur, de hiervoor bestemde terreinen geschikt acht, zal zoo spoedig mogelijk met de ontginning worden begonnen. Van den bouw van nieuwe fabrieken komt voorloopig echter niets.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Zoo zijn er! In de Perniagan wordt het volgende verhaal geplaatst: In zeker plaatsje op Java is een afdelingsbank. Er zijn in Ned.-Indië meer afdelingsbanken. Voor ongeveer drie jaren was er aan die afdelingsbank een administrateur, die het werk wel kon doen, maar wiens opvoeding en beschaving geen directe waarborgen gaven voor een voldoende ontwikkeling van zijn verantwoordelijkheidsgevoel. Er zijn meer zulke administrateurs. Deze administrateur wist een kastekort te kweken van f 10.000. Er zijn meer administrateurs, die zoo iets klaar weten te spelen. Deze man is ontslagen en heeft nu nog allen tijd om zijn prestaties te overdenken. Dit alles komt meer voor en dit zou dus aan ons verhaal geen bijzondere beteekenis geven. Er werd een nieuwe administrateur benoemd. Na een degelijk consciëntieus onderzoek naar antecedenten? Men oordeele. Een gepensioneerd onder-luitenant werd benoemd. Maar men wilde in elk geval zekerheid. Dus moest er een waarborgsom gestort worden. De bank heeft een omzet van 2 à 3 ton; men eischte dus een waarborgsom van 300 heele, harde guldens. De zaak was gezond, het bestuur van de bank had zijn plicht gedaan. De nieuwe administrateur werkte prachtig. De man was prima. Die f 10.000 waren er gauw genoeg weer uit. Kromo betaalt 18 pCt..

De bank breidde zich prachtig uit, zeide de administrateur, en het bestuur knikte, ja, ja. Het werk werd te omvangrijk voor één man, zeide de administrateur; er moest noodig een adjunkt bij; de bank kon het best dragen. Kromo betaalt 18 pct. En het bestuur knikte ja, ja. Het salaris van den chef diende wel wat verhoogd te worden en een gratificatie zou en chef en adjunkt, die al drie maanden in functie was, zeker aansporen tot reuzen-werkzaamheid, zeide de administrateur; de

Naaml. Venn.
N.A.S.C.O.
 Nederl. Ass.-, Spaark.- en Cred.-Onderneming
 Goedgekeurd bij Kon. Besluit.
 Maatschappelijk Kapitaal f 250000.00.
 Aangename en goed loonende werkkring voor Vertegenwoordigers(sters).
 Hooge provisie.
 VRAAGT INLICHTINGEN.
 Hoofdkant.: 's-GRAVENHAGE, Theresiastraat 84
Premie-Obligatiën.

3 pCt. 1/20 Ned. St. L.

3 pCt. 1/20 Ned. St. L.

HEEREN MODE-ARTIKELN. HOEDEN.

G. Jonkhoff

HEERESTRAAT 12 - GRONINGEN - TELEF. 1083.

Toko Samoea Ada
 Firma H. C. MORSINK Ezn,
 Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30
 Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Wadjas
Sodets
Trassie
Kriep Blinjoe
Samballans,
Boemboe - Boemboe
Kerrie djawa
Assem - Knuflook
Kemiris - Kloeaks

Wees niet blind voor Uw voordeel en koop een

Monarch
Wahl
schrijfmachine
 met optel- en afrekapparaat.

HOOFDAGENTEN
MEYENBROCK HASELAGER & CO
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN-HAAG

J. F. A. FESEVUR
 Militair- en Burgerkleedermaker.
 Sarphatistr. 27 - Amsterdam
 Telefoon NOORD 1907.

Uitrustingen voor Oost- en West-Indië

Verhuizen - Meubels bewaren

E. J. VAN SCHAICK

Boothstraat Utrecht

bank kon het best dragen. *Kromo* betaalt 18 pct. En het bestuur knikte ja, ja. Het was al boftertig tot den bodem. 't was alles gulle vreugd. Och, een enkel tegenslagje kwam er wel. Een mantri te P. in de buurt verduisterde een paar duizend pop. Hij inde, wat *Kromo* terugbetaalde, maar vergat 't aan den chef af te dragen. Nu ja, een kleinigheid, licht te dragen voor een zoo bloeiende instelling. *Kromo* betaalt immers 18 pct. De mantri werd ontslagen en stapte de breede deuren binnen. Hij moest het goed voelen, want het was intens!!! slecht, zeide de administrateur. En het bestuur knikte ja, ja, ja! En dan, ach kleinigheden komen overal voor; er kwam wat achterstand. Een 10.000, 20.000, 30.000, 38.000 gulden; maar de tijden zijn ook enorm slecht en men kan ook niet elk leeninkje zoo nauwkeurig onderzoeken. De onwilligen moeten dan maar voor den landraad. Veroordeeling, executie, boeten. Wel ja, de boeten komen de bank weer ten goede. En dan hier en daar een zachte dwang, een bedreiging en ja, de administrateur kan zelf ook wel boeten opleggen, boeten, die voor de geregelde boekhouding maar niet worden verantwoord. Er valt immers niet te declareeren en geheel zonder emolumenten is toch ook wel wat héél kaal. Neen, de affaire bloeide, bloeide als een aloë, zeide de administrateur, en het bestuur knikte ja, ja. Elken Zaterdag was de bank ook te P. geopend. De chef of adjunkt, die zich wondersnel in de zaak had ingewerkt, ging 's morgens met den trein van half zeven naar P. en keerde om half elf terug; edoch, het gebeurde een enkele maal, dat het bijzonder druk was en dat dus de trein van half elf niet gehaald kon worden. De arme administrateur kon dan niet voor half twee terugkomen en dan was de rijstafel koud. Zoo iets gaat voor één, desnoods twee keer in een jaar, maar als het vaker voorkomt, dan is het te moorddadig. Het ging niet meer, wij nemen maar een auto, zeide de administrateur, die kost zooveel niet, een veertien gulden per maand, de bank kan dat wel dragen. *Kromo* betaalt 18 pct. En het bestuur knikte niet, want wist er niets van. Eén der bestuursleden meende zelfs, dat die administrateur die auto uit eigen zak betaalde; o, heilige onschuld! Och, neen, neen, het bestuur treft nu en nooit eenige blaam. Het bestuur was alleen, alom altijd onwetend. Het hoorde niet, zag niet, controleerde niet, wist niets, maar dan ook heelemaal niets. Het was nu Kerstmis 1917. Een ambtenaar van de centrale kas verscheen en zag en hoorde en controleerde. Alles was in de boeken in orde. Nog even de kas opnemen en de zaak was weer gezond. Maar er waren ook kleurstoffen ter distributie gegeven aan de bank. En in die kas ontbrak een sommetje van f 2000. Loh! waar was dat, waar was de verantwoording? Gestolen! Ja, maar geen diefstal aangegeven. Na scherpere ondervraging kwam het er uit: Ten eigen bate aangewend. En is dit alles? Ja, neen, ja, neen. Er zijn ook gelden terugbetaald, maar niet opgegeven aan den adjunkt, dus niet verantwoord. Er zijn ook eigenmachtig boeten opgelegd en geind van *Kromo*, dus die kunnen niet worden verantwoord. Alles en alles met elkaar een stijve 3000 pegels. 't Was toch maar een kleinigheid, dacht zeker de administrateur en het volk blijft toch uit de handen van woekerende Chineezers en Arabieren. En het bestuur knikte niet. Het stond en staarde wezenloos. De heeren wisten niets, zij waren verbaasd, verbouwereerd. Wie had dat ooit kunnen denken van dezen administrateur! Het gebeurde immers nog wel, dat hij bijna nuchter was en dan zeide hij altijd, dat de bank een prachtaak was; wat zouden zij dan nog meer doen dan: ja, ja knikken. Er komt een nieuwe administrateur; de tegenwoordige adjunkt zou 't graag willen worden, hij heeft al eenige keeren elders gesolliciteerd en dan kan hij getuigschriften overleggen van den nu ontslagen administrateur, die volgens het zeggen van den nieuwen bestuursleider zoo waren, dat hij minstens geschikt werd geacht voor lid van de Rekenkamer en het bestuur had deze getuigschriften geteekend; en als de nieuwe administrateur er is, dan is die kleinigheid er gauw weer uit. *Kromo* betaalt 18 pct.

Chung Hwa Hui.

Men meldt ons: Ter gelegenheid van haar zevenjarig bestaan hield Zondagmiddag de Chineezers Vereeniging in Hotel de Twee Steden alhier een bijeenkomst, waarbij aan mr. P. H. Fromberg zijn portret, geschilderd door den kunstschilder, H. J. Haverman, is aangeboden. Onder de aanwezigen merkten wij op den Chineesch gezant en afgevaardigden van vele Indische vereenigingen. In zijn diens-rede schetste de voorzitter, de heer Han Tiauw Tjong, de lotgevallen van de vereeniging en verklaarde, dat evengoed als de Nederlanders of Indo-Hollanders in Indië Hollandsch zijn gebleven en zullen blijven, zoo blijven de Indo-Chineezers Chineesch, wat hen echter niet belet krachtig mede te werken voor het heil van het land, waar zij geboren en getogen zijn. Bij de aanbidding van het portret aan mr. Fromberg werd het woord gevoerd door den heer Yap Hong Tjoen, die hem dank bracht voor den grooten steun, dien de Chineesche beweging in Indië in het algemeen en Chung Hwa Hui in het bijzonder in hem hebben gevonden en nog steeds vinden. Spreker prees vooral de rechtscha-

penheid, het zeer ontwikkeld rechtsgevoel van den heer Fromberg, dat hem er toe bracht voor het goed recht der Chineezers op te komen.

Mr. Fromberg betuigde zijn dank en zei, dat nu de rechtseenheid voor alle rassen in Indië een bijna volkomen feit is, de belangen der Chineezers samenvallen met de andere bevolkingsgroepen, wat echter niet wegneemt dat er nog degelijk specifiek-Chineesche belangen zijn, o.a. het behoud van hun eigen taal, hun eigen cultureel leven. Ten slotte wees hij op het groote belang voor hun handel, indien de Chineesche ingezetenen de Europeesche boekhouding willen invoeren.

Hierna werd het woord gevoerd door Z. Exc. den Chineesch gezant, die zijn vreugde betuigde, dat een sympathieke Nederlander door de Chineezers Vereeniging is gehuldigd; verder door den voorzitter van de federatie der Indische Vereenigingen, den heer Jonkmans en den heer J. J. Meijer.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Overgangstijd.

't Lijkt ons een merkwaardig artikel, dat onder 't opschrift „Die Uebergangswirtschaft“ van de hand van L. Epstein in de twee laatste nummers van de Deutsche Kolonialzeitung is opgenomen.

Na tranen geplengd te hebben over de reuzenoffers door den oorlog geëischt en op de gewijzigde staathuishoudkundige toestanden te hebben gewezen, zegt hij dat Duitschland zijn Volkswirtschaft wel 't meeste beïnvloed heeft gezien. D. onderhield handelsrelatiën met alle deelen van de wereld, 't haalde grondstoffen uit alle landen en vervoerde afgewerkte artikelen in alle richtingen, doch plotseling is dit alles afgesneden. Voor 't uitbreken van den oorlog nam D. met bijna 22.531 miljoen markt aan den wereldhandel deel. De invoer van 11.639 miljoen betrof in hoofdzaak grondstoffen, levensvoedermiddelen. De uitvoer van 10.892 mark was zoo verdeeld dat Groot Britannië, Rusland, Frankrijk, Noord Amerika en België te zamen 40 procent er van betrokken. De blokkade sloeg den handel met deze landen lam, maar ook 't verkeer met andere landen werd vrijwel onmogelijk of onbeduidend. De D. mannen werden bovendien meerendeels door legerdiensten in beslag genomen, hetzelfde gold voor de verkeersmiddelen. Zodoende kreeg ook de geldmarkt een knak en de binnenlandsche handel leed er noodigwendig onder.

Maar de thans heerschende toestand is, hoe lang hij ook al aanhoudt, toch maar een tijdelijke. De vrede moet eenmaal komen en dan wordt de wereldmarkt weer geopend. Maar tusschen dit heden en die toekomst ligt een overgangstijdperk, waarin de legers weer in 't vreedzame burgerleven treden, waarin 't ontredde geredderd moet worden, waarin 't gebrek aan grondstoffen de behoefte tot vernieuwd wereldverkeer doet ontstaan, waarin schepen, spoorwegen gebouwd moeten worden, terwijl, door 't vernietigde kapitaal, aanvaankelijk gebrek aan geld zal bestaan.

Voor dien overgangstijd moeten de wegen nu reeds geëffend worden, om te voorkomen dat D. de oplossing van 't probleem van deze grootste van alle denkbare omzetting der staathuishoudkundige verhoudingen gezocht zal moeten worden op den bodem van te aanvaarden nieuwe voldongen feiten. Om in die richting werkzaam te zijn heeft de rijksregering in October 1916 een „Reichskommissariat für Uebergangswirtschaft“ ingesteld. Als taak is hieraan toegewezen:

1. Terugkeer van de soldaten in 't vredesbestaan.
2. Verschaffen van den noodigen arbeid.
3. Verzorging van gewonden.
4. Terugkeer van vrouwelijke en te jeugdige krachten in 't huishouden.
5. Weder in werking doen treden van de gedeeltelijk buiten werking gestelde wet op de arbeidsbescherming.
6. Tot hoogste nut en voortbrenging opvoeren van de productie.
7. Herstel van 't kapitaal benodigd voor vredesdoeleinden.
8. Kredietverschaffing.
9. Krediet voor stedelijk grondbezit en handelsscheepvaart.
10. Herstel van den handel.
11. Verbetering der waarborgen.
12. Vlottend maken van de in de oorlogsleeningen vastgestelde kapitalen.

In October 1917 is dit commissariaat opgegaan in 't Reichswirtschaftsamt. Van de takken van dienst, welke hier een bijzonder belang voor 't moederland en de koloniën hebben, stelt de schr. de grondstofverzorging in de voorste lijn.

Katoen, jute, rubber, salpeter, wol, huiden, vlas, hennep, koper, nikkel en meer andere onontbeerlijk geachte grondstoffen kwamen niet meer binnen. Men heeft zich er zonder moeten behelpen, maar na 't intreden van den vrede zal de behoefte eraan zich toch duchtig doen gevoelen, vooral als 't voornemen der Entente mogendheden tot uitvoering komt om na den oorlog der wapens een economischen oorlog te beginnen. De D. nijverheid leverde voornamelijk geheel of half afgewerkte waren en juist aan de landen, die nu tot de vijandelijke behooren. Blijft dit afzetgebied gesloten dan zal de D. nijverheid bezwaarlijk weer tot bloei kunnen komen. Erger zou nog de weigering zijn om grondstoffen aan D. te leveren, wat D. noodig heeft komt in dit opzicht ook weer meerendeels uit de nu vijandige rijken. D. kan hiertegenover eigenlijk alleen kali noemen als een gronstof, die 't buitenland in groote mate noodig heeft, en 't bezit geen andere ruilartikelen, waarvoor de entente-landen bepaald op D. aangewezen zijn.

Hier komt nog bij dat eenige der tegenstanders, zooals Amerika, door den oorlog in bloei zijn toegenomen, en zich er op hebben toegelegd zelf grondstoffen te verwerken.

'S-GRAVENHAAGSCHE MANÈGE
KAZERNESTRAAT 46-48.
Eerste klas Rijonderwijs
Directeur: R. J. J. HIEMSTRA.

Hotel de Oude Doelen

In het groote Restaurant Maaltijden volgens de Kaart en tegen vaste prijzen:

Lunch f 3.- per couvert
Diner Concert . . . f 6.- idem.
Souper Concert . f 3.- idem.

„CAFÉ CONCERT“
Café Complet. f 1.25 p. p.
DE DIRECTIE.

„HUIZE ZEELANDIA“
Pension van Statenlaan 100
den 1sten Rang. DEN HAAG.
Telefoon Schev. 2231.
PRIMA REFERENTIËN. BILLIJKE PRIJZEN.
Aanbevelend, Mevr. J. KOOPMAN.

Hotel Paulez,
Korte Voorhout :-: Den Haag.
Iederen namiddag van 3.30 tot 5.30 uur
Afternoon-Sea-Concert.
DE DIRECTIE.

Tel. Interc. H. 447.
Hotel de Bellevue
Bezuidenhout 15
's GRAVENHAGE

Restaurant „DE TWEE STEDEN“
DEN HAAG.
Dagelijks
Diner- en Thé-Concert.
Lunch f 2.50 - Diner-Concert f 4.- - Thé complet f 1.-

Grand Hotel Restaurant
„Central“
De meest bekende Inrichting der Residentie.

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant 1e Rang.
Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

A. VAN DER PUTTEN,
Veenestraat 8-10 - DEN HAAG - Tel. 5330
Specialiteit: Damesblouses - Rokken
Zijden Stoffen. Garneer-artikelen.

En toch moet D. grondstoffen krijgen, wil 't na den oorlog niet in ellendigen toestand komen en wil 't werk hebben om de van 't slagveld terugkeerenden aan brood te helpen. Daarom zal 't leveren van die grondstoffen als eisch zijn op te nemen in de vredesvoorwaarden aan de tegenpartij op te leggen en voor de naleving waarborgen te stellen, zooals dit in 1871 gedaan is voor 't afbetalen der 5 milliarden door Frankrijk.

Maar daarmee zal de opbloei van de D. nijverheid en den D. handel nog niet verzekerd zijn, de wisselwerking van D. met zijn voormalig overzeesch gebied is een niet te missen factor, waarvoor de zekerheid mede buiten twijfel te stellen is.

Wat ons in deze beschouwingen bijzonder treft is de openhartige bekentenis van Duitschlands volkomen afhankelijkheid op economisch gebied en daarnaast het overwinningsbewuste (de artikelen werden vóór den inzet van 't D. offensief in 't W. geschreven). Bij de oplossing wordt zelfs de mogelijkheid niet onder oogen genomen van een vrede zonder strategische beslissing, nog minder natuurlijk van een kans op nederlaag. Verder treft 't dat de conclusie niet leidt in de richting, die in de Kolonialzeitung te verwachten ware geweest, die namelijk dat, als de entente-landen niet meer voor grondstoffen en afname zorgen, D. 't van zijn koloniën zal moeten hebben. Wel denkt hij aan deze een voorname rol toe in de verdere ontwikkeling van zijn land — wij komen op dit gedeelte van zijn betoog wellicht nader nog terug — maar 't rechtzetten van den economischen toestand moet in hoofdzaak verkregen worden door alle landen, die er over mochten denken met D. tot een handelsoorlog na den legeroorlog over te gaan, op z'n Pruisisch te „maatregelen“.

Een nieuwe palmsoort in Kameroen ?

In la Dépêche Coloniale van 7 Dec. '17 komt een uitvoerig bericht voor over een nieuwe palmsoort, die Elaësis tenera wordt genoemd. Zij is in Kameroen gevonden en werd door een missionaris ook in Belgisch Kongo gesignaleerd. De oliehoudende vrucht is door een vleeschachtig eveneens oliehoudend bekleedsel omhuld, zij weegt 10 tot 20 gram. Een vergelijking met de in 1902 ontdekte Lisombesoot geeft de volgende cijfers. Bij de Lisombe-noot komt 61.5 pCt. voor 't vrucht-vleesch, 38.5 pCt. voor de noot; de olieopbrengst van 't vrucht-vleesch alleen bedraagt 63.5 pCt., terwijl de olieopbrengst over vrucht-vleesch en kern te zamen genomen 38.35 pCt. wordt. Bij de nieuwe vrucht zijn deze getallen respectievelijk 76, 24, 70.25 en 53.5 pCt.

In de „Deutsche Kolonialzeitung“ van Februari j.l. erkent professor Dr. P. Preusz de uitstekende eigenschappen van de Elaësis tenera, maar hij bestrijdt dat men hier met een nieuwe ontdekking te doen heeft, daar deze palmsoort reeds sedert lang in D. West-Afrika bekend is. In Misahöhe werd zij door Dr. Gruner gevonden en Klode genoemd. Dr. Kersting signaleerde haar in Sokode onder den naam van Tonin Natille. In 't botanisch museum van Berlin-Dahlem zijn de vruchten te zien, ook in den proeftuin te Viktoria, in Kameroen, waren vóór den oorlog exemplaren voorhanden. 't Betrekkelijk zeldzaam voorkomen van deze palmsoort schijnt aan te geven, dat natuur invloeden haar voortplanting bemoeilijken, daarom was haar cultuur reeds tot een bijzonder onderwerp van studie gemaakt.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Het concubinaat in de Indische kazernes.

In het Nr. van 23 Maart van „De Hervorming“ schrijft de heer S. Surya Ningrat een artikel over het concubinaat in de Indische kazernes (naar aanleiding van het pro en contra resp. van de heeren S. Weijl en W. H. Bogaardt). Schr. legt er den nadruk op, dat men wel onderscheid dient te maken tusschen de prostitutie, welke hij als een verachtelijk wezen beschouwt en de concubine, die niet slechter behoeft te zijn dan de gehuwde vrouw. Ook in de Javaansche samenleving komt het concubinaat wel eens voor (vooral in de adellijke standen), waarbij de vrouw dan ook niets verliest van hare opvattingen omtrent kuisheid en zedelijkheid en evenmin voor een slechte vrouw wordt aangezien door haar omgeving. Schr. acht de instelling van het concubinaat als zodanig niet te veroordeelen, doch hij noemt het kazerne-concubinaat afschuwwekkend, omdat het veelal gepaard gaat met eene mindere of meerdere mate van onzedelijkheid, zich meestal vertoont als eene gesanctioneerde prostitutie. Schrijver beveelt echter niet de opheffing, doch wel verbetering van het stelsel aan, welke z.i. alléén kan worden bereikt door eene radicale hervorming van de kazerne-organisatie. „Afschaffing van het nu bestaande leger en invoering van een democratisch volksleger is het probaatste middel tegen het kazerne-kwaad.“

Koloniaal Tijdschrift.

De April-afl. opent met het eerste gedeelte eener beschouwing van den heer H. M. van Altena over het opium-monopolie in Ned.-Indië. — De hr. H. H. de Cock besluit zijn artikel: Stadsdesa's en art. 71 R.R., waarin de schr. de wenschelijkheid betoogt der opheffing van die desa's, welke gelegen zijn binnen de grenzen der groote gemeenten. — Dr. E. Moresco vervolgt zijn artikelenreeks over Koloniale tariefpolitiek. — Onder het opschrift „Gambar Hidoep“ publiceert D. een zeer merkwaardige briefwisseling tusschen een controleur en zijn chefs. — De hr. G. de la Valette geeft in zijn rubriek „B. B. Geschiedenissen, Figuren en feiten“, levensbijzonderheden van A. Pruys van der Hoeven. — Overigens de gewone rubrieken: Verscheidenheden (Opleiding van bestuursambtenaren. — De bestuursorganisatie. — Hindoeïsme en Islam). — Kroniek (Voorlichting uit Indië. — Kamers van Landbouw). — Persoverzicht (Inl. en Chin. pers). Vreemde Koloniën. — Uit allerhande bron (Het wetsvoorstel tot hervorming van het Bestuursstelsel. — Opleiding van ambtenaren voor den Indischen bestuursdienst). — Bibliographie.

Locale Belangen.

Afl. 12 van den 5en jrg. van het orgaan der vereeniging voor Locale belangen, bevat een artikel van den hr. A. Muhlenfeld, getiteld „De Indische gemeente en de bevolkingsboekhouding“, dat hoofdzakelijk handelt over de invoering van bevolkingsregisters (intusschen voor Indië vooralsnog toekomstmuziek, meent schr.) Het slot van dit artikel vindt men in afl. 13. — Verder in afl. 12 nog: Pasarbouw, door J. Hellemans; en Artikel 77 Regeeringsreglement, door B. (handelt over ont-eigening in het belang van de volkshuisvesting).

In afl. 13 nog een beschouwing van B. „Vaststelling van tarieven, waarnaar de kooprijzen van aangevraagde stukken gouvernementsgrond worden berekend.“

Publicatie Ned. Ind. Landbouw Syndicaat.

In afl. 24 van den 9en jaarg. worden o.m. de navolgende onderwerpen behandeld: De koffiediefstallen aan boord van de K. P. M., door Tobias. — Wervingskantoren. — Crêpe of sheet, door J. M. A. Wijnaendts van Resandt. — Over anticoagulatie-middelen, door Dr. A. J. Ultée. — De aantasting van eenige producten door insecten en de bestrijding daarvan, door P. E. Keuchenius. — Bijlage: Koeli-werfbureaux voor Banjoe-wangi.

Ned. Indische nijverheid gedurende den oorlog.

Als No. 4 der publicaties over 1917 van de Afdeling Nijverheid en Handel (Dep. Landb., Nijv. en Handel) verscheen een brochure (gedateerd Buitenzorg, October 1917), waarin behandeld wordt de ontwikkeling van de Ned.-Indische nijverheid (met uitzondering van de land-bouwnijverheid) gedurende den oorlog. Speciale aandacht wordt gevestigd op die takken van industrie, welke sedert Aug. 1914 in het leven zijn geroepen (calcium-carbid, inkt, vulcanisatie van rubber, bereiding van verf en vernis, enz.) In dit verband zijn de volgende cijfers zeer welsprekend: In 1913 werden in Ned.-Indië op het gebied van nijverheid opgericht naamlooze vennootschappen met een maatschappelijk kapitaal van f 3.790.000, waarvan geplaatst f 1.725.100; voor 1916 waren die cijfers resp. f 4.918.500 en f 2.829.000 en voor de eerste 10 maanden van 1917 f 5.650.000 en f 2.336.950. Deze sommen spreken voldoende voor zich zelf.

Indisch Genootschap.

Het verslag der vergadering van 12 Febr. j.l. is verschenen; het bevat de redevoernig van den heer H. Doeff over „Statenbond en Koloniën.“

Maandblad der samenwerkende Zendingscorporaties.

In het April-Nr. levensbijzonderheden van de zendingen J. Metz en J. L. D. van der Roest, die beiden 25 jaren geleden door de Utrechtsche Zendingsvereeniging voor het zendingswerk werden afgevaardigd. —

NEDERLANDSCH-INDISCHE ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ

OPGERICHT IN 1857.

Agentschap: 's-Gravenhage, Prins Hendrikplein 14
BELAST ZICH MET ALLE MOGELIJKE BANKZAKEN.

SAFE-DEPOSIT.

Coöperatieve

Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Hoofdkantoor: **Rokin 55, Amsterdam.**

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

Bataafsche Bank

Hoofdkantoor: 'S-GRAVENHAGE, Sweelinckstraat 180
Telefoon H. 7462.

VERZEKERINGEN, CREDIETEN,
DEPOSITO's, HYPOTHEKEN, ADMINISTRATIËN

Bijkantoren: ARNHEM, DELFT, GRONINGEN, UTRECHT

HYPOTHEEKBANK voor AMERIKA

Directeur: H. S. GRATAMA Jzn. DEN HAAG.

5 0 / 0 PANDBRIEVEN
na 10 jaar opvorderbaar
à 100 0 / 0. **98 0 / 0**
Verkrijgbaar tegen

Nederlandsche Lloyd - Amsterdam

OPGERICHT A° 1853.

Maatsch. Kapitaal f 4,000,000.-. Reserven f 2,072,959.-

Hoofd-Directeur: J. TER MEULEN.

Brand- en Inbraakverzekering.

Kantoor voor Zuid-Holl.: Stationsweg 27, 's Gravenhage
Directeur: B. JANSEN.

Rotterdamsche Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 66.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE

Boompjes	Rokin	Mauritskade
Delfshaven Feijenoord Glashaven Schiedam Vlaardingen	Zaandam	Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen

Handelscredieten.

Voorschotten in rekening-Courant.

Deposito's.

Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.

Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 6.900.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar	Geldermalsen	Schoonhoven
Alphen a/d Rijn	Gouda	Sliedrecht
Amersfoort	Gorinchem	Sneek
Apeldoorn	Groenlo	Stadskanaal
Arnhem	Groningen	Terneuzen
Assen	Haarlem	Tholen
Barneveld	Harlingen	Tiel
Bodegraven	Heerenveen	Uithoorn
Borealo	Helder (den)	Utrecht
Boskoop	Hengelo (O.)	Veendam
Coevorden	Hoogeveen	Veenendaal
Culemborg	Hoogezand	Vlissingen
Delft	Katwijk	Wildervank
Den Burg (Texel)	Leeuwarden	Woerden
Deventer	Leiden	IJmuiden
Doetinchem	Lochem	Zelst
Dokkum	Meppel	Zierikzee
Dordrecht	Middelburg	Zutphen
Drachten	Oostburg	Zwijndrecht
Ede	Purmerend	
Franeker	Schagen	

**DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND**

MEIJER & Co.

Commissionairs in Effecten.

Rokin 55 Amsterdam

SPECIALE AFDEELING INCOURANTE FONDSEN.

Vraag en aanbod van Indische Fondsen.

Vertegenwoordigd te 's-Gravenhage.

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage

IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen.

Cultures - Industrie - Handel.

Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.

COUPONS. REK.-COURANT.

BLOM & VAN DER AA

ASSURANTIËN

AMSTERDAM, Beursplein 5 (Effectenbeurs).

TELEGRAM-ADRES: BLOMA-AMSTERDAM.

INTERC. TEL. NOORD:

Nos. 2247 — 3174 — 2192 — 7783 — 6704.

Belasten zich met de uitvoering van
assurantie-orders, al of niet inclus
oorlogsgevaar, onverschillig van
welken aard.

**Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.**

Voorts een artikel over maatschappelijke toestanden op Halmahera, door J. Metz; over de gebouwen der nieuwe Nederl. zendingschool te Oegstgeest; en een kortere mededeeling over de zendingsbeweging op het eiland Nias.

Indisch Militair Tijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud van afl. 12, jaarg. 1917. Springstoffen en eenige daarmede uit te voeren vernielingen, door J. Paalman. — Eenige grepen uit het nieuwe velddienst voorschrift, door L. J. J. M. Tabbers. — Iets over het treinvraagstuk en de verpleging, door S. H. Schutstal van Woudenberg. — De dwangarbeider, door E. A. Nix. — Enkele opmerkingen over het cavalieristisch gedeelte van het velddienstvoorschrift 1917, door K. G. W. van Wassenaer.

Kapitein Darlang.

In bovengenoemde afl. van het I. M. T. doen de H.H. P. W. Ockerse, kapitein-vliegenier en J. Engelbert van Bevervoorde, kapitein-vliegenier en P. T. de Jongh Swemer, kapitein der Infant. (allen te Bandoeng) een beroep op de vrienden en bekenden van den op 21 April A.o. Po. overleden kapitein-vliegenier F. Darlang, wiens naam onafscheidelijk verbonden is aan de pacificatie van Atjeh. Genoemde commissie wil gelden bijeenzamelen om den naam van Darlang aan de vergetelheid te ontrukken; h.i. komt dien held een herinnerings-teeken toe naast dat van mannen als Vis, Webb, Campioni en Scheepens, te wier gedachtenis op Petjoet (het vermaarde Atjeh-kerkhof) gedenktekens zijn opgericht.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Afl. 12 van deel X (Dec. 1917) bevat o.m.: De omloop van den djati. Voordracht, gehouden op het jongste houtvesterscongres te Jogja, door H. Beekman. — Uit het Koloniaal Archief, door E. H. B. Brascamp VI. De djatibossen in de memorie van overgave van W. H. van Ossenberg, Gouverneur van Java in 1745. — In memoriam: J. G. Scheijdegger, door J. H. Boerrigter.

De Spoorwegpolitiek in Zuid-Sumatra.

Als Mededeeling No. 6 van den Dienst der Staats-spoor- en tramwegen in Ned.-Indië, is verschenen een praeadvies van den hoofdingenieur J. C. F. van Sandick voor de eerste Zuid-Sumatra-Conferentie (Congres onderwerp Fa) betreffende de spoorwegpolitiek in Zuid-Sumatra. Aan den tekst is toegevoegd een „overzichtskaart der aan te leggen staatstramlijnen in Zuid-Sumatra.”

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 15: Lezing door den heer S. H. Gonggrip in de vergadering van de Vereeniging voor den grooten landbouw in de kolonie Suriname gehouden op 19 November 1917, door J. Sibinga Mulder. — De nuttige planten van Ned.-Indië, door K. Heyne, besproken door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — Prijs van suiker in eenige landen op 1 April 1918, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — Het verkeerswezen in Zuid-Sumatra. Het vervoer over water, door M. C. Koning, besproken door J. C. van de Wetering. — Internationale Vereeniging voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië. — De begroting van Suriname en Curaçao voor 1918. — De overzeesche handel en de oorlog. (Een algemeen uitvoerverbod in Ned.-Indië, door Mr. W. Suermont Lzn., enz.). — Kleine mededeelingen. — Kultuurberichten. enz.

Handel en Bedrijf.

In het 4-April-Nr. een waardeerend artikel, onder teekend I. K. Jr., over den heer G. Vissering, oud-president van de Javasche Bank, adviseur van de Chinese regeering inzake munt- en bankaangelegenheden, enz. enz.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

No. 2 van den 2en jaarg. bevat o.a. de volgende bijdragen: De Mataramsche vorsten (vervolg), door Surya Ningrat (met portret van Z. H. Pakoe Boewono X, Soesoehoenan van Soerakarta). — Sumatra's Oostkust in beeld en woord, door G. D. Langereis. De verkeersmiddelen en -wegen (vervolg). — Van huizen en verhuizen (slot), door M. E. Reitsma-Brutel de la Rivière.

Kaja-Kaja-wee.

Uit Merauke schreef Pr. Vertenten het volgende aan de Java Post: Jangre, een „iwag” (huwbaar meisje) van om en bij de twintig, al lang sukkelend, nu gansch uitgeerd tot een levend geraamte, ligt op een ouden vuilen rijstzak. Heel haar lijf is grauwwaard als de grond om het smeulend vuurtje, dat haar verwarmt en door zijn rook vliegen en muggen op afstand houdt.

Jangre, ik heb een paar heerlijke rijpe pisangs voor je meegebracht!

Een magere hand grijpt de vruchten, zij kijkt mij aan met groote starende oogen.

Wil je niet eens drinken, Jangre? Heel slapjes schudt het hoofd neen; toch is haar mond droog als kurk.....

Op een afstandje zit haar moeder Sipauw. Ze priemt en braadt enkele zwarte nog spartelende slijkvischjes op een knappend vuurtje.

Sipauw is wel gerimpeld maar nog niet versleten, is nog vol levenslust en houdt van een lach en een deuntje. Wat Jangre noodig heeft krijgt ze van haar, maar meer ook niet.

— Toewan, ik ben het al lang beu haar te verzorgen; ze moet maar gauw sterven, ze is toch niets meer waard!

Jangre hoort dat, ze heeft het al meer gehoord, zij

is onverschillig geworden, is meer dan eens een lastige zieke. Al lang is het geleden dat moeder lief voor haar was. Zij aanvaardt en begrijpt het, want..... ze is toch niets meer waard. Arme Jangre!

Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde.

In een der jongste Nrs van dit tijdschrift een artikel van C. de Langen en J. Schut over acclimatisatie in de tropen en een van A. K. A. Gijsberti Hodenpijl, getiteld: De ziekten aan boord van de schepen van de Oost-Indische Compagnie in de eerste helft van de 18e eeuw.

De Banier.

In No. 1 van jaarg. 1918 onder andere bijdragen een artikel naar aanleiding der invoering van het nieuwe strafwetboek, waarvan de beteekenis in een plechtige zitting van het Hooggerichtshof te Batavia door Mr. Carpentier Alting werd uiteengezet. — Verder een en ander over het eiland Bali, waarvan het vervolg in No. 2.

Jaarverslag Topographische Dienst.

Volgens een aankondiging in de Java-Post is het jaarverslag van den Topographischen Dienst over 1916 verschenen, waaruit o.a. blijkt dat onder de „bijdragen van gemengden aard” een artikel voorkomt van L. F. van Gent, getiteld „De aardrijkskundige benamingen in en om Batavia”; een voorproefje van het gedenkboek dat naar aanleiding van het 300-jarig bestaan van Batavia in 1919, het licht zal zien.

Enige bijdragen in vreemde talen.

Das Wajang oder Javanische Puppenspiel, von J. Dierich (in Katholische Missionen, März 1918).

The orang dusun of British North Borneo, by I. H. N. Evans (in The British North Borneo Herald, 17 Dec. 1917).

The advent of Muhammedanism in the Malay Peninsula and Archipelago, by R. O. Winstedt. — Alabasta Borneensia, by E. D. Merrill (in No. 77 Journal of the Straits Branch Royal Asiatic Society).

Nederl. Handel-Maatschappij.

Gestort Kapitaal f 60,000,000.-
Statutaire Reserve 11,595,462.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in het Oosten: Batavia, Soerabaja, Samarang, Bandoeng, Weltevreden, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Djember, Solo, Djokjakarta, Tjilatjap, Padang, Medan, Tebing-Tinggi (Deli), Langsa, Kotaradja, Palembang, Telok-Betong, Pontianak, Bandjermasin, Makassar, Singapore, Penang, Rangoon, Hongkong en Shanghai.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken. — Consignatiecontracten met Cultuurondernemingen. — Verkoop van Producten.

VAN ES, HOUTMAN & Co.,
AMSTERDAM, Warmoesstraat 182, hoek Visschersdam
(Gebouw 1913, parterre).

EFFECTEN, PROLONGATIE, REKENING-COURANT
PREMIE- EN TERMIJN-AFFAIRES.

Telegr. „LIMITARIS”. Telef. Centr. 55-1852-1770.
Directe telefoonlijnen met Effectenbeurs.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong,
Indramajoe, Medan, Menado, Pekalongan,
Probolinggo, Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 35.000.000.- Reserven f 17.400.000.-

„DE GLOBE”,
Maatschappij van Verzekering op het Leven
(zonder of met geneeskundig onderzoek),
tegen Invaliditeit en Ongelukken.
Goedgekeurd bij Koninklijke Besluiten.
Maatschappelijk Kapitaal ÉÉN MILLIOEN GULDEN.
Gevestigd : 'S-GRAVENHAGE, Plaats IIa.

HAAGSCHE BANKVEREENIGING
Barentszstraat 2a Den Haag.

CREDIETEN TOT ELK BEDRAG.

AGENTSCHAPPEN:

Amsterdam, Nassaukade 10 Rotterdam, Goudsche singel 127B
Arnhem, Hertogstraat 38 Utrecht, J. P. Koenstraat 89BIS
Nijmegen, Muchterstraat 24

AMSTERDAMSCH BANK - Amsterdam

Kapitaal f 29.324.600.—
Reservefonds 19.040.000.—
Bijzondere Reserve 2.000.000.—

ALLE BANKZAKEN

Geldersche Credietvereeniging
belasten zich met alle bankzaken.

DEPOSITO's.

VEILIGHEIDSKELDER.

Bakkerstraat Arnhem.

VOORSCHOTTEN vanaf f 500.—, onder zakelijke of persoonlijke zekerheid, al dan niet met inpandegeving polis levensverzekering.....

N.V. „Voorschotbank de Nederlanden”
Frederikstr. 2 Kapitaal f 1.000.000 's-Gravenhage

Geeft 4,5% Schuldbriefen uit in stukken van f 1000.—, f 500.— en f 100.—, onder Trustee-toezicht.

Maatschappij van Levensverzekering.

Hoofdkantoor :

Jansbuitensingel 5,

ARNHEM.

ARNOLD GILISSEN & Co.

Kneuterdijk 16 - Tel. Nrs. 5093 & 7219 - 's-Gravenhage

Belasten zich met:
AAN- EN VERKOOP VAN EFFECTEN
VERZILVEREN VAN COUPONS
SLUITEN VAN PROLONGATIËN
OPENEN REKENING-COURANT
en nemen

GELDEN à DEPOSITO.

Das Skelett eines Pesechem. Ein Beitrag zur Anthropologie der Papuanen von Niederländisch Südwest-Neu-Guinea, von Prof. A. J. P. van den Broek (Afl. 3 van deel VII (Ethnographie) van het werk: Nova Guinea. Uitkomsten der Nederlandsche Nieuw-Guinea-expeditie in 1907 en 1909 onder leiding van Mr. H. A. Lorentz).

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9-6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvende en industriëlen middenstand, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Exportblad, Indië, Ons Land, Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending van een hoofd van het domeinkantoor bij de Administratie van financiën in Suriname.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat een bekwaam en bevoegd persoon, bij voorkeur een jong doctor in de rechts- of in de staatswetenschap, met administratieve ervaring, naar de kolonie Suriname kan worden uitgezonden, ten einde, aanvankelijk voor den tijd van vijf jaren, als hoofd van het domeinkantoor bij de Administratie van financiën daar te lande te worden belast met de voorbereiding en uitvoering van agrarische en mijnwetgeving, op eene bezoldiging naar reden van f 6000 (zes duizend gulden) 's jaars.

Bij uitzending uit Nederland gaat de jaarwedde in op den dag van vertrek naar de kolonie en wordt eene tegemoetkoming genoten voor kosten van uitrusting en van verandering van werkkring ten bedrage van twee maanden bezoldiging, te verhoogen met de helft, indien een of meer leden van het wettig gezin naar Suriname medegaat of het hoofd des gezins tijdens diens dienstvervulling aldaar derwaarts volgen, terwijl de jaarwedde vóór bedoeld vertrek wordt voldaan tot en met de maand van vermoedelijke aankomst in Suriname.

Voorts wordt overtocht van Nederland naar Suriname toegekend, ook aan het wettig gezin, dat desgewenscht later — zoo lang de werkzaamstelling nog meer dan één jaar moet duren — voor landsrekening kan volgen, in de eerste klasse, overeenkomstig de bestaande bepalingen, en, nadat de Gouverneur der kolonie aan belanghebbende heeft vergund naar Nederland terug te keeren, ook van Suriname herwaarts.

Vóór de uitzending zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den West-Indischen dienst, door een onderzoek vanwege den Geneeskundigen raad van het Departement van Koloniën. Wegens het verschijnen voor dien raad worden geen reis- of verblijfkosten vergoed.

Nopens de toekenning van verlof en wachtgeld en de terugbetaling van genoten uitkeeringen wordt verwezen naar de bepalingen, vervat in het Koninklijk besluit van 28 Juni 1917 (Nederlandsch Staatsblad No. 480).

Gegadigden behooren zich vóór 30 April 1918 per verzoekschrift (te adresseeren aan de 9de Afdeling van het Departement) te wenden tot den Minister van Koloniën, onder overlegging van eene beschrijving van opleiding en tegenwoordigen werkkring.

In het verzoekschrift moet worden vermeld plaats en datum van geboorte, of de gegadigde gehuwd is en het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

(Nederlandsche Staatscourant van 26 Maart 1918 No. 72).

Van de Afdeling Apeldoorn:

BIOSCOOPVOORSTELLING — als vervolg van den Indischen Leergang voor onderwijzers en onderwijzeressen — op Maandag den 29 April 1918, in het Bioscooptheater „Minerva”. Aanvang 8 uur n.m.

Onderwerpen:

- Mailstoomer te Tandjong Priok.
- Langs den benedenloop der Tjilwong.
- Vulkanen.
- Het leven van den Inlander in de dessa.
- Huwelijksfeesten te Tjamis.
- Dansen van Serimpi.
- Het leven der Europeanen in Indië.

Spreker: de leider van den Indischen Leergang, de Heer B. ALKEMA.

Toegangsbewijzen voor de leden van den Indischen Leergang, van de Natuurkundige Vereeniging en van de Vereeniging „Oost en West” ad f 0.10 per persoon en hunne huisgenooten ad f 0.25 per persoon — op vertoon van de lidmaatschapkaart — tot 28 April a.s. verkrijgbaar bij den heer H. Gerth, Gen. v. Heutszlaan 11 (Woensdag- en Zaterdagmiddag) en bij den ondergeteekende en voor andere belangstel-

lenden ad f 0.25 per persoon op 29 April bij den ondernemer van het bioscooptheater.

Namens het Bestuur,
De Secretaris,
T. GERDES OOSTERBEEK.

Van de Afdeling Haarlem:

Jaarverslag over 1917.

Het aantal leden bedroeg op 1 Januari 1918, 118, hetgeen op een teruggang wijst van 10 leden. Gedurende het verslagjaar traden 7 nieuwe leden toe, terwijl 17 leden bedankten, meerendeels het gevolg van vertrek uit onze gemeente en sterfgeval.

In de jaarvergadering werd tot afgevaardigde naar de Algemeene Vergadering gekozen de Voorzitter de Heer Th. Brongdeest en tot diens plaatsvervanger de Heer H. F. Wagenaar Reisiger.

In ons afdelingsbestuur kwam geen verandering. Wederom werden in het afgelopen jaar eenige voordrachtavonden georganiseerd. De Heer M. Joustra uit Leiden sprak over „Het leven der Bataks”.

De voordracht werd door een talrijk publiek met groote belangstelling gevolgd.

In samenwerking met het Nederlandsch Verbond organiseerden wij een Kunstavond, waarop Mejuffrouw Kitty Ament uit Apeldoorn sprak over Inlandsche Kunst en Muziek en Mevrouw Kooy—Van Zeggelen een paar van haar letterkundige vruchten ten beste gaf.

Ook deze avond had veel succes. Aanvragen voor betrekkingen in Indië werden naar het Koloniaal Arbeidsbureau verwezen; vele inlichtingen werden verstrekt.

Bij de begrafenis van den Heer Harting werd onze afdeling door den Heer Brongdeest vertegenwoordigd.

Namens het Bestuur:
H. F. WAGENAAR REISIGER.
Secretaris.

Kasverantwoording.

Inkomsten:

Saldo 1 Januari 1917	f 29.26 ^s
Contributie 118 leden	„ 352.—
Achterstallige contributie	„ 4.—
	f 385.26 ^s

Uitgaven.

1. Honorarium lezingen	f 75.—
2. Projektlicht	„ 37.55
3. Zaalhuur	„ 35.05
4. Diverse uitgaven	„ 8.87 ^s
5. Porti	„ 5.—
6. Retour contr. 1916	„ 2.50
7. Transportkosten goederen	„ 6.66
8. Drukkerwerk-Advententies	„ 26.60
9a. Reiskosten Breda	„ 6.50
9b. Reiskosten Breda sprekers	„ 6.60
10. Afgedragen aan Hoofdbestuur	„ 141.37
11. Kosten van innen van contr.	„ 10.30
Saldo 31 December 1917	„ 23.26

Totaal

Haarlem, 28 Januari 1918.

De Penningmeester,
D. VRIJDAG.

Ingezonden.

Geachte Redactie,

Van vriendelijke zijde werd mijn aandacht gevestigd op het artikel van den gep. kap. Vermeer, dat eenige dagen geleden in Uw weekblad verscheen. Naar aanleiding daarvan wilde ik gaarne het volgende opmerken:

Het zal den heer V., die zoo luide alarm blaast over de vreemdelingen in het Indische leger, toch zeker even goed als mij bekend zijn, dat zonder die vreemdelingen het Ind. leger nog meer zou hebben te lijden gehad onder het schromelijk gebrek aan Europeanen, dan thans reeds het geval is. Men mag zelfs, zonder overdrijving, zeggen, dat in de geschiedenis van het genoemde leger verschillende periodes zijn aan te wijzen, waarin het die vreemdelingen zijn geweest, die den toestand, uit organisatorisch oogpunt, voor ons gered hebben. Verder hebben die vreemdelingen, alle jaren door, gezondheid en leven veil gehad voor de eer van dat leger en voor de belangen der Nederlanders, die er zelf tegen op zagen in voldoende getale naar Indië te gaan. Het gaat dus niet aan, de vreemdelingen, die ons altijd trouw gediend hebben, nu bij voorbaat al verdacht te maken, te verguizen en aan den dijk te zetten. Dat ten slotte deze mannen in zoovele belangrijke, of zooals de heer V. het noemt „nationale”, posten zitten, pleit toch zeker niet tegen hen; zij waren er blijkbaar beter geschikt voor dan de aanwezige Nederlanders.

Ongetwijfeld valt het te betreuren, dat er nog zoo veel vreemdelingen in ons Indisch leger dienen, doch de hoofreden voor die minder gewenschte omstandigheid moet m.i. in de eerste plaats gezocht worden in de weinige belangstelling der Nederlanders voor onze koloniën. Zoodra er Nederlanders genoeg naar Indië zullen trekken voor alle daar door Europeanen te vervullen ambten, betrekkingen en beroepen (ook dat van soldaat) dan zal de regeering zeker wel ophouden de nood benodigde, krachten uit het buitenland te betrekken.

Dankend voor de plaatsruimte,

Hoogachtend,
F. KROON,
Leeraar K. M. A.
Breda, 14 April 1918.

CLASIE, CASPERS & Co

Specialiteit in Imitatie Antiek-Meubelen

Complete Woning-Inrichting

PRINSEGRACHT 699 TELEFOON 3739
bij de Leidschestraat
AMSTERDAM.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

welbekend bij allen, die met verlof in Nederland vertoeven
DEGELIJK ONDERWIJS in
Duitsch, Engelsch, Fransch, Spaansch, Italiaansch, enz.
Let op het juiste adres der origineele Berlitzschool
over de Waalsche Kerk.

58a NOORDEINDE Niet boven Krul TEL. 2234

KEIZERSHOF
DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.

STOFFEN, ZIJDE, FLUWEL,
FLANEL en KATOEN.

NIEUWENDIJK 194-196 AMSTERDAM.

MANTELS, COSTUMES, MANTELCOSTUMES,
STOFFEN, ZIJDE EN REGENMANTELS.

Groote keuze in Costumerokken.

BLOUSES in pompadour met Schoot . . . f 6.90
BLOUSES in gebloemd Voile . . . f 10.50
BLOUSES in wit Voile met gekleurd borduursel en rand . . . f 12.50

A. M. CORNELISSEN
Telef. 746 - ARNHEM - Steenstr. 83

.SANITAIRE INSTALLATIËN.

VERLICHTING

VERWARMING

Aanleg van Gas-, Water- en Electr. Leidingen

T. NIEVELER
NIEUWENDIJK 164-170
TEL. C.1285 - AMSTERDAM

Fa. A. & B. SCHMEINK
Spuistraat 256 - AMSTERDAM - Telef. N. 200
Fabriek van Chirurgische Instrumenten.

Operatiemeubilair, Verplegingsartikelen.
Kunstledematen, Bandages, enz.

Adverteeren doet verkoopen

**LUXE BROODFABRIEK
PAUL C. KAISER**

HOFLEVERANCIER

Brood - Beschuit - Banket
DENS' Schoenenmagazijn

 SPUI No. 6, bij de Lange Poten. DEN HAAG.
 Filialen: Tilburg en 's-Hertogenbosch.

Ontvangen Voorjaars Nouveauté's
 Uitgebreide Collectie WIT LINNEN.

Spiegelfabriek en Kunsthandel. — Ecadrements in alle genres. — Speciale Inrichting voor Vergulden.

PH. DE VOGEL

OOSTERSTRAAT 45 - Tel., 365 - GRONINGEN

Kunstzaal met doorlopende Tentoonstelling van Schilderijen, Etsen en Gravures.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

 Aan het Bureau **Laan van Meerdervoert 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.

Teeken- en Schilderlessen.

Lessen in moderne talen.

Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.

Opleiding admissie examens H. B. S. en Gymnasium.

Handwerklessen.

Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **leplan 11**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoert 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.
OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigerstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.

IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informatie Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.01; 50 ex. f 2.80,

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

 a. Onze West: **De Kolonie Suriname**, door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);

 II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás” te Curaçao. Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

 No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië**. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankkosten

 No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuker-Industrie**. (2de, verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

 No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië**. Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankkosten.

 No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië**. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

 No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië**. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

 No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië**. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

 No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië**. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

 No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië**. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

 No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië**. (2de verb. druk.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

 No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederlandsch-Indië**. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

 No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië**. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

AUTOMOBIEL-TECHNICUM

 Charlotte de Bourbonstraat 63—65. 's Gravenhage
 Directeur: G. F. STEINBUCH c.c. ing., Corn. Speelmanstraat 42, Tel. 204.

**Cursussen voor Automobiëlbesteders, voor
Chauffeurs en voor Reparateurs.**
Prospectus op aanvraag.

Bij voldoende deelname speciale DAG- of AVOND-cursussen te organiseren voor verlofgangers.

**Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels**

 Verhuur PIANO's van 15.- p. mnd of 150.- p. j. af.
 VLEUGELS „ 18.- „ „ „ 180.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN

DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

J. J. CREZEE,

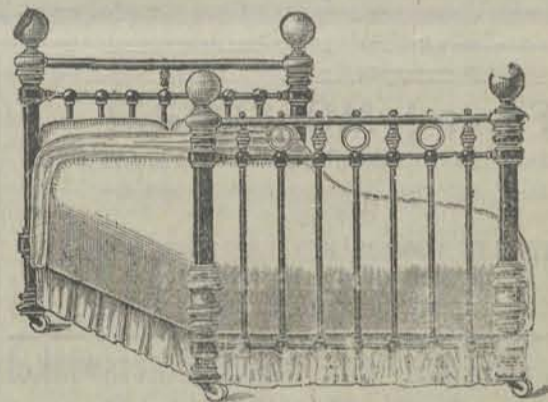
 3de Obrechtstraat 179a, DEN HAAG,
 van der Werffstraat 118, SCHEVENINGEN,
 bij de van Boetzelaerlaan,

geeft de hoogste waarde voor alle Opruimingsgoederen, geheele of gedeelten van Inboedels, oud Papier, Flesschen, Metalen, gedragen Kleederen, Tapijten, enz. enz. enz.

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.

TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

J. M. van KEMPEN & ZONEN

 Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
 VOORSCHOTEN.

 FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17;
 's-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdstee 26;
 Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

 Blik-
groenten.
Vleesch-
waren.
Soepen.

T. P. SCHUILING

 DEN HAAG
 VEENKADE 19 - TEL. 9391

 Verduurzaamde
 Levensmiddelen

 Sausen.
Pickles.
Jams.
Fruit.
Enz.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,

 Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
 2de Schuiftstraat 332 (Duinoord), Den Haag.

 Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

N.V. „REFORM”
 Directeur: E. BOERMA.
 Telefoon 647 - AMSTERDAM - St. Jansstraat 11.
The first class Ladies and Gentlemen Tailors.

Dameskleeding naar Maat.
 Amsterdam - CORN. VOORHUIZEN - Overtoom 134
 Tel. Z. 3670. Geopend van 8-12½ en van 12½-6 uur.

Serie I	Mantelcostuums	f 60.-	Serie I	Mantels	f 50.-
II	"	75.-	II	"	62.50
III	"	90.-	III	"	75.-
IV	"	100.-	IV	"	85.-
V	"	120.-	V	"	100.-

Japonnen tegen zeer matige prijzen.
 Beroemde Cora Coupe en bewerking. Levertijd volgens afspraak.

Mode-Academie
 SYSTEEM WOHRYZEK.
 Singel 437 hoek Heiligenweg. AMSTERDAM.
HET ADRES van opleiding voor
 Coupeuse, Directrice en Leerares.
Grondig onderricht verzekerd.
 PROSPECTUS OP AANVRAAG GRATIS.
 De Directrice A. MIENSTRA.

J. FONDERIE Jr. Kort Achterom No. 17,
 's Gravenhage, Tel. 6102. - Gevestigd sedert Ao 1839.
 Specialiteit in: STAALWAREN.
 Groote sortering in TAFEL- en DESSERTMESSEN
 ZAKMESSEN, SCHEERMESSEN,
 SCHEERAPPARATEN SCHAREN.

Comm. Ven. Onderlinge Transport Mij.
POLMAN, HOELEN & Co.
 KANTOOR: ARNHEM TELEFOON INTERC.
 WEERDJESSTR. 83 No. 945.
 Verhuizingen onder garantie.
 Bergplaats voor Inboedels.

Manicure. Postiche d'Art. Face Massage.
COIFFEUR MODERNE
PIERRE MATVELD
 voorh. E. LETITRE.
 Parfumeries françaises et anglaises.
 Articles de Toilette en tous genres.
 Spécialité de la Maison
 „LA SUBLIME” EUCAL RASPARFAIT.
 Crème Venus. - Eau de Cologne Russe.
 Eau de Cologne 1813.
 Essences. Poudre de riz. Anti Moustique.
 PASSAGE 13 - TELEPHOON 1606. - LA HAYE.

LEIDSCHESTR. 82 - 64 AMSTERDAM
LEVENSVZERZEKERING
 LUFRENTEN
 ONGEVALLLENVERZEKERING
 COLLECTIEVE
 ZIEKTEVERZEKERING
LEVENSVZERZEKERINGMAATSCHAPPIJ
DE NEDERLANDEN

A. SCHRÖDER & Co.
 Groenmarkt.
 Onze VOORJAARSARTIKELEN zijn gereed.
 Wij brengen een uitgebreide keuze in:
Blouses - Sportmantels - Kinderhoeden
Kinderjurken - Kindermantels
Zomercostumes
Stoffen.

**DIEREN-
 TUIN**
Den Haag

Aangifte voor het Lidmaatschap kan dagelijks geschieden ten kantore Benoordenhout 2 en bij den Portier aan het hoofdhek.
 Invullingsbiljetten en voorwaarden worden ook op verlangen toegesonden.
 De contributie gaat in met de maand, volgende op die van de aangifte. Voorloopige toegangsbiljetten worden dadelijk verstrekt.
 Fraaie Tuin en Bloemen, Kassen, Vogelzalen, Aquarium, Rosarium, Museum, Kinderspeelplaats met doorlopend toezicht, Sociëteit, Concerten, Opera's, Tooneelvoorstellingen.

Firma J. MÖSSINGER
 Heerestraat 29 GRONINGEN Telefoon 308.
 Chirurgisch Orthopaedisch Instrumentmaker.
 Opticien.
 ARTIKELEN VOOR ZIEKENVERPLEGING in den ruimsten zin steeds voorradig.

Brood-, Besluit- en Banketbakkerswinkel van **J. J. MOOLENAAR.**
 Tasmanstraat 134 's-Gravenhage.
 Alle Artikelen verkrijgbaar der KONINKLIJKE BROOD- EN BESCHUITFABRIEK LENSVELT NICOLA.

Uitgebreide sortering
Ledikanten
 Bedden, Dekens, Matrassen.
A. WOLTERING.
 AMSTERDAM
 NIEUWENDIJK 233-237 % DAM

WISBRUN & LIFFMANN.
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag
 DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWELLEN, KANTSTOFFEN
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
 BALARTIKELEN.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano
 PIANO's in huur f 6.- per maand, desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vli. Chef Firma J. F. CUYPERS.
 Regentesselaan 123, bij Reg.pl. 's GRAVENHAGE. Tel. H. 1.
 STEMMEN - VERHUREN - REPAREREN

2de Hands Meubelmagazijn
J. C. FERON,
 VEENKADE 20 DEN HAAG
 STEEDS IN- EN VERKOOP.
 Atelier voor herstellingen en veranderingen.
 Gevestigd sedert 1880.

Holland-Canada Hypotheekbank, 's Gravenhage
 Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.
5 pct. PANDBRIEVEN
 tegen beurskoers. Uitstaand bedrag Pandbrieven ruim f 17.000.000.-